

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIIJA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE
V LJUBLJANI**

1 * 9 * 3 * 5

5•6

LETO XXXVI

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14. »Stan in dome« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnine in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcijski »Slovenskega Učitelja« / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

Vsebina štev. 5.—6.: Vkup, katoliški pedagogi Jugoslavije! — Najboljše vzgojno sredstvo pogosto sv. obhajilo. Kornelij Igljč. — Sv. Rešnje Telo in človek. Ema Deisinger. — Pomen verske vzgoje. Krista Hafner. — Teden dni strnjenege pouka. Tavželj Jože. — Deška predpubertetna doba. E. Deisinger. — Kje smo v kulturi. Et. Bojc. — Kratkovidnost v šoli. E. Deisinger. — Naše učiteljstvo in Evharistični kongres. — Književne vesti. — Beležke. — Razglednik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

Naročnina za list znaša 50 Din, člani »Slomškove družbe« plačajo s članarino vred samo 52 Din.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavni koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

Slovenska kuharica. Spisala S. M. Felicita Kalinšek. Osmo, izpopolnjena in pomnožena izdaja. Strani 728, 34 barvanih tabel, mnogo ilustracij v besedilu, vezava v celo platno. Založila in izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1935. Cena 160 Din.

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je S. M. Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vnovič spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedaj osma, kar pomeni za slovenske razmere več kakor še tako gostobesedna reklama. Odlična in priznana avtorica je strnila vsa stara in najnovejša dognanja kuhinjske umetnosti. Snov je obdelala nad vse pregledno, izbira receptov in navodil je silno bogata. Lahko rečemo, da je to najpopolnejše delo te vrste, kar jih Slovenci imamo. Več kakor vse drugo pa pove dejstvo, da se je sedmi natisk te knjige prodal v 12.000 izvodih in da je knjiga šla doslej že v nad 100.000 izvodih med slovenske gospodinje. Knjiga je tega uspeha tudi vredna, zato jo toplo priporočamo.

SLOVENSKI UČITELJ

Štev. 5-6

Leto XXXVI

Ljubljana, dne 15. junija 1935

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLA-
SILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

Vkup, katoliški pedagogi Jugoslavije!

V dneh od 28. do 30. junija t. l. se bo zbralo v Ljubljani na II. evharističnem kongresu jugoslovansko katoliško ljudstvo v počastitev največjega pedagoga — Kristusa samega. In če kdo, tedaj smo mi katoliški učitelji-ce poklicani v prvi vrsti, prisostvovati in hkratu tudi sodelovati ob tej izredni manifestaciji. In to tembolj, ker se bo tega kongresa udeležila tudi naša šolska mladina, čije vzgojitelji in voditelji smo ji mi po svojem poklicu. Pred in ob katoliški mladini pa bodi katoliški učitelj-ica! Toda ne vabimo vas samo k zunanji manifestaciji, temveč tudi k posebnemu stanovskemu zborovanju, ki bo ločeno za učitelje in učiteljice. K zborovanjema imajo dostop vsi katoliški učitelji, vse katoliške učiteljice, tedaj ne le člani Slomškove družbe. Zborovanji nista namenjeni samo za aktivno učiteljstvo, temveč za vse, kar nosi naslov učitelj. Pridite vi, ki ste že upokojeni, da nam s svojo udeležbo spričate zvestobo katoliškim pedagoškim načelom do groba! Pridite vi, ki ste še aktivni v službi, da spričate po svoji udeležbi voljo v delu za živo dejansko delo katoliških pedagoških ciljev! Pridite pa tudi vi mladi, ki se še pripravljate za vzgojiteljski poklic, ki je lep in vzvišen le tedaj, ako ga vršimo po Kristusovih besedah samih: Pustite male k meni! Toda ne le pustiti, temveč k Njemu voditi naše male, je jedro Kristusovih besed. Vkup tedaj, jugoslovansko katoliško učiteljstvo! Naj naša udeležba na II. evharističnem kongresu v Ljubljani pokaže, da slovensko in jugoslovansko kat. učiteljstvo še ni izumrlo, temveč, da še živi!

Dostavek. Zborovanje za katoliške učitelje bo v dvorani »Vzajemne zavarovalnice«, za katoliške učiteljice pa v dvorani »Akademskega doma«. Pričetek dne 30. junija ob 8. uri.

Najboljše vzgojno sredstvo pogosto sv. obhajilo

V današnjih težkih razmerah zahteva učiteljevo delo močnih značajev. Svetovna vojna nam je prinesla splošno obubožanje na gospodarskem polju, v nravstvenem pogledu pa nam je zasekala globoke moralne rane. Potrebna je gospodarska — še bolj in prej pa tudi duševna obnova. Gospodarsko obnovo si prizadevamo dvigniti s prosvetnim delom v šoli in izven šole, moralno po šoli in cerkvi. To oboje je velika in težka naloga nas katol. učiteljev vzgojiteljev. Poudarjam vzgojiteljev! Vzgoja je prva, pouk pa je le sredstvo vzgoje. Te ga se zavedajmo, dragi tovariši in tovarišice. Kdor misli in dela obratno, hodi mimo cilja. Oblikovanje človeških duš, ki so neumrjoče, bodi naše glavno, sveto opravilo. Vršiti uspešno to velevažno opravilo pa morejo le one osebnosti, ki se odlikujejo z visoko razvito moralno. Da na otroka najbolj učinkuje učiteljev — vzgojiteljev zgled, to nas učijo lastne skušnje, potrjujejo to pa tudi vsi pedagogi iz domačih in tujih logov. Pa ne samo pedagogi, temveč tudi vsi filozofi in teologi — najbolj pa naš Učenik Jezus Kristus sam. Čim bolj se kdo dviga k Njemu, tem popolnejši postaja in kolikor popolnejši postane kdo, toliko večji je tudi njegov vzgojni vpliv v človeškem občestvu sploh. In če velja to že za vsakega lajika, koliko bolj še za poklicnega vzgojitelja-učitelja. Na žalost opazamo, da nam šole ne dajejo učiteljev-vzgojiteljev — po božji voiji, zato pa je tem bolj upravičen modern klic po samovzgoji — samoposvečenju. V čem pa naj obstoji ta samovzgoja? V smotrnem, umnem opazovanju samega sebe ali konkretnije rečeno: v izpraševanju svoje vesti, ki naj ji sledi očiščevanje v zakramentu sv. pokore. Tako se otresemo vseh slabih lastnosti in nizkih strasti, dvignemo se v npravstvenosti, ki je najlepši okras, posebno učitelja-vzgojitelja. Le učitelj, ki je sam npravstven, more vzbujati, gojiti in utrjevati prelepa npravstvena čuvstva tudi v izročeni mu šolski mladini, in še več: tudi v družbi, v kateri živi, učinkuje njegov zgled in spodbuja k posnemanju. One, ki so čisti, ponižni, krotki, potrpežljivi, usmiljeni, dobrohotni — hvalimo, jih radi imamo ter jih tudi spoštujemo. Napuhnjence, lakomneže, maščevalce, ošabneže, pohotneže i. t. d. mrzimo ter jih imamo za slabiče — grešnike, ki bi jih v učiteljskem poklicu biti ne smelo. Greh je zlo! In kako naj bi bili grešniki svojim bližnjim rešeniki in vodniki!? Ti morejo biti samo plemeniti, sveti ljudje. Taki pa morejo postati samo tedaj, če si prizadevajo živeti v milosti božji, ki jo človeštvo prejema v zakramentu sv. Evharistije, t. j. v sv. obhajilu. Čim pogosteje — tem boljše. Kakor že rečeno, kdor hoče svetiti drugim, mora biti prej sam svet, čist. Kakor sveti solnčna svetloba le skozi jasne, čiste šipe, enako odsevajo iz njih, ki so čistega srca, žarki svetosti in oplemenitujejo vse one, ki jih dosegaajo. Pa da vzamemo še drugi primer: ogenj moremo zanetiti le z ognjem, ali: česar sami nimamo, dati ne moremo drugim. Sami iz sebe pa ne premoremo nič. Zatekati se moramo k Njemu, k vrelcu božje milosti. Ne le zaradi nas samih, še bolj zaradi poklica

samega smo dolžni, da se posvečujemo s pogostim sv. obhajilom, ki razsvetljuje in ogreva vse, kar se mu približa. Mi učitelji bi morali biti, kot so bili prvi kristjani — vzor za vse kristjane, pravi Gospodovi nasledniki. »Nobenega pogana bi ne bilo več,« je nekoč zaklical sv. Krizostom, »če bi se vsi kristjani potrudili, da bi bili pravi, resnični in popolni kristjani.« Pa, ko bi vsaj vsi vzgojitelji bili to, kar bi biti morali! Ne bilo bi vojska in revolucij, ne zmotnih idej. V tem nas lahko potrdi sv. Pavel, ki je sam spreobrnil veliko narodov in jih pridobil za Jezusa Kristusa. — Resnica je, da tiči v svetosti ona velika skrivnost, ki osvaja, o čemer nam pričajo uspehi, ki so jih dosegli svetniki. Ne v znanosti, ne v denarju, pa tudi ne v moči knezov tega sveta — je rešitev! — Rešitev je le v Kristusu, ki govori in deluje po svojih udih. Zato se, dragi tovariši (-ice), posvečujemo s pogostim in vredno prejetim sv. obhajilom, da se utelesi v nas svetnih vzgojiteljih največji Vzgojitelj — Odrešenik sam, ker le tako postanemo tudi mi sami vsaj soodrešeniki svojim gojencem in gojenkam. Združevanje z Njim nam bodi višek in krona vsega našega življenja in dela, bodi naša najvišja čast in odlikovanje. Ako bo Gospod z nami, tedaj bomo blažoslovljeni med narodom. Ljubimo in sprejemajmo ga s čistim srcem, s svetim hrepenenjem — v prid sebi in v korist nam v vzgojo in pouk izročeni šolski mladini.

Ema Deisinger

Sv. Rešnje Telo in človek

K problematiki človeka.¹

Nikdar ni bilo toliko kričečega nasprotja in razklanosti v človeku, kakor se to dogaja danes, ko se človek v grenkem občutju zaveda, da ni zmožen globljih odnosov do sočloveka, nikar pa, da bi se vsaj za nekaj časa otresel notranje raztresenosti, razrvanosti, vihravosti, nestrpnosti in laži. Sovraštvo, pohlepnost, koristolovstvo i. dr. maličijo človekovo notranjo podobo, vendar se iz te karikature reži spoznanje, da je današnje človekovo življenje napak uravnano, da zanj ni druge ozdravitve, kakor povratek k sebi.

Beg pred samim seboj ter zatiranje in teptanje lastne človečnosti je ena izmed najtežjih napak sodobnega človeka, ki v grobih užitkih materializma išče izhoda iz svoje notranje neurejenosti. Naša človečnost ni nobena spekulativna hipoteza, temveč metafizično dejstvo človeške narave in temeljna podlaga našega bitja. Čim je naklon naše pozornosti obrnjen v to metafizično dejstvenost našega bitja, tem pristnejša je vsebina našega bitja, tembolj se vračamo k sebi. Vsako izgubljanje sebe v materijelnih dobrinah je hoteno izmikanje nam samim in odtujevanje od nas samih ter vodi k izmaličenju in pačenju naše notranje človeške podobe.

Naša človečnost se protivi temu, da bi kot spačena lutka svojega časa viseli samo na telesnih užitkih in hlepeli po varljivih opojnostih; naše

¹ Glej »Slovenskega Učitelja« št. 3—4, l. 1934, O problematiki človeka.

etično dostojanstvo kliče po globlji sintezi, kakor pa jo propoveduje materializem, ki vidi ves smisel življenja v uživanju in nabiranju vabečih užitkov. Čim bolj se odmikamo takemu zvenenju in valovanju užitkov, tem bolj prodiramo vase, tem večja, neslutena bogastva odkrivamo v sebi, tem bolj se razbohoti naša človečnost, postaja plodna ter vsa živa filantropičnih prizadevanj.

Človečnost je iracionalni fluid, ki zbira in stopnjuje človekovo prikupnost ter ga vodi k p o n i ž n o s t i i n b r a t s t v u.

Bog je žarišče naše človečnosti, je notranja reja našega bistva, je naša neutajljiva, mistična žeja, je skrivnosten plamen, ki ogreva našo bit in jo osrečuje, je anonimen tvorec naše človečnosti, njene rasti in dovršenosti.

Cum sic in silentio contemplationis quiesco, tu Domine intra prae-cordia mea respondes, dicens: sis tu t u u s, et ego ero tuus! V tem molku opazovanja govoriš Ti Gospod v meni, rekoč: Čim se povrneš k sebi, bom tudi jaz pri tebi! —

Vsaka živa stvar je prejela svojo vnansjo podobo, t. j. svojo specifično obliko in vztraja v tej obliki. Omne id, quod est, quiescit in specifica natura sua ut in optima ab optimo. V tej obliki življenja »počiva« kot v sebi ter izpolnjuje neko ji povsem določeno mesto v idealni celoti stvarstva.

Človek pa je edino bitje, ki mu je vrhu tega še naloženo, da igra v stvarstvu vlogo eksponenta b o ž j e človečnosti.

Res da, človek ni popolno bitje, da so še druga višja bitja, t. j. angeli, ki niso vezani kakor človek na čutne predstave, vendar zavzema človek v vsem univerzumu tako mesto, ki ga visoko dviga iz kozmične hierarhije. Vsled tega tudi dobiva svojo usovršenost edinole v pravem doživetju svoje človečnosti, njeni izpopolnitvi v Kristusu. Za človeka ni druge popolnosti kot njegova človeška izpopolnitev. Non appetit homo aliam naturam, sed solum in sua perfectus esse. (Človek ne stremi po drugi naravi, temveč samo, da je v svoji popolni.) (De docta ignorantia.) To svojo človečnost pa ne bi mogel osloniti nikamor razen na božjo človečnost, na človečnost v Kristu, ki je dal naši človečnosti najvišjo vrednotnost. Bog Oče je poslal Sina, da se je učlovečil, trpel in bil za nas križan, da je s tem odrešil in poveljal človeka. Skozi človečnost Kristusa pelje pot v pravo človečnost naše osebe. V učlovečenem Kristusu najde ta naša človečnost svojo afirmacijo (potrditev) in svojo veliko etično vrednotnost.

Bog je moral postati človek, da nam je dal s svojo čisto, dovršeno človečnostjo najvišji vzor, izpopolnil pa tudi našo lastno vrednotnost, ki dobiva vse drugačno ceno po Kristusu. V evharističnem Kristusu najde človek v božji sublimirani podobi zopet sebe. Kadar počiva v Bogu, počiva kakor v svoji lastni, resnični bitnosti, kajti njegova človečnost se s Kristusom neposredno spaja v eno. V svetem o b h a j i l u se dogaja ravno ta najvišja skrivnost, ko se naša človečnost spaja z b o ž j o. Nikoli ne bomo docela doumeli te neizmerne božje modrosti in milosti, ko se nam pravi resnični Bog in pravi resnični človek daje v jed in pijačo, da bi bil nam h r a n a za večno življenje. Naša bitnost bi bila jalova in brez pomena,

ako ne bi bila zasidrana v božji bitnosti. V Kristusu leži naša s a m o - o h r a n i t e v , c o n s e r v a t i o s u i , t. j. ohranitev vsega, kar je v nas vzvišenega in božjega. V Kristusu je po svetem obhajilu naša človeška narava združena z božjo. Bog in človek stojita med seboj v neposrednem razmerju.

O Jesu bone, video in Te naturam humanam altissime jungi Deo Patri. Christus, plenus et perfectus Deus, sicut plenus et perfectus homo. (O dobri Jezus, vidim, da se v Tebi človeška narava najveličastneje spaja z Bogom Očetom. Kristus, poln in popoln Bog, kakor tudi poln in popoln človek.)

Dasi sta v Kristusu dve naravi, božja in človeška, vendar on ni kot človek tako bitje, da bi biološko predstavljal višji člen v vrsti človeških bitij, temveč je pravi, resnični človek, v katerem stopa njegova človečnost v neposredno zvezo z Bogom Očetom. On ne zavrže svoje človečnosti, da se spoji z Bogom, temveč kot č l o v e k trpi in umira. Kristu je človek to, kar je, kar je treba, da je po njegovi božji zamisli in ne zgolj neko bedno bitje v vrsti višjih sesalcev.

Izpopolnjevati sebe, t. j. nenehoma izpopolnjevati našo človečnost in se v sv. Rešnjem Telesu spajati neposredno z Bogom, v tem leži etos vse naše sreče na zemlji. Kristus nam je živ zgled, kakšna mora naša človečnost biti. V Bogu dobiva ta naša človečnost hrano in rast. Kristus sam nam je določno dejal: »Jaz sem Pot, Resnica in Življenje!«

V Bogu doseže naša človečnost najvišji metafizični vrh, v Bogu dobiva ta naša človečnost daljnosežna obzorja, ki ne segajo samo v višino, širino in globino, ampak so razprostrta v večnost.

Omnis nostra insufficientia in Christo restauratur, ut qui in nobis insufficientes sumus, in ipsa natura nostrae humanitatis in Christo ad plenitudinem omnis perfectionis exaltata, perfici valeamus in veritate (Nicolo de Cusa.) (Naša neutešljivost se utešuje le v Kristu; čeprav v sebi tako malo zadoščamo, vendar moremo v resnici biti popolnoma potešeni v Kristusu, v katerem doseže naša narava najvišjo stopnjo polne človečnosti.)

Le v Kristusu bomo mogli notranje rasti, le v Kristusu bo naša človečnost prišla do polnosti in popolnosti.

Hvaljeno in češčeno naj torej vedno bo, presveto Rešnje Telo!

Krista Hafner

Pomen verske vzgoje

(Konec.)

Vzgoja mora položiti v vsakem otroku temelje za poznejše moralno, pošteno življenje. Ti temelji pa postanejo trdni in neomahljivi šele tedaj, če slone na veri.

Šele vera utrdi v otrokovem srcu z vso ono prepričevalnostjo, ki je nič na svetu ne more omajati, ono čustvo dolžnosti, ob katerem bo pozneje v življenju lahko premagal vso uporno silo svojih gonov. Ob tem

čuvstvu bo lahko podrejal vse svoje delo temeljnim zahtevam prave človeške narave, to se pravi zahtevam morale in poštenosti same.

Vem, da so nekateri, dandanes jih je celo zelo mnogo, ki trdijo, da je prav tak uspeh mogoče doseči tudi brez verske podlage. Tudi brez vsake vere je mogoče položiti v otrokovo dušo trdne temelje poštenega življenja. Morda se to v določenih ugodnih okoliščinah dá doseči. Toda priznati moramo, da vsaka vera, iz samega dejstva, ker priznava popolno odvisnost človeka od njegovega Stvarnika, nudi iz vzgojnega stališča temeljno prednost, čeprav je njena moč večja ali manjša, po stikih, v katerih je človek po dotični veri s svojim Stvarnikom.

Za otroka, ki je vzgojen na temeljih vere, dobi pojem dolžnost, svoj pravi pomen šele v dejstvu, da je dolžnost le izraz njegovega dolga, res svetega dolga, nasproti svojemu Stvarniku. Vera, v kateri ga vzgajajo, kaže otroku, da je prav vse kar ima, dobil posredno ali neposredno od Boga, da bi ga lažje spoznaval, ljubil in mu služil, prav vse, kar ima, vse svoje telesne moči in vse duševne zmožnosti in bogastva. Kaže mu pa tudi, kako mora uravnati svoje življenje po načrtih in volji Boga, ker ve, da je prišel od Boga in da je njegov namen na zemlji ta, da se zopet vrne k svojemu Stvarniku.

Do svojega bližnjega, vsakega posameznika, kakor do vse družbe ima težke in velike dolžnosti; toda Bog sam je, ki mu nalaga te dolžnosti, in vse, kar je dolžan družbi in svojim bratom na zemlji, je dolžan le, ker Bog to od njeга zahteva.

Na vsa vprašanja, ki se stavijo njegovemu duhu ob vseh zaprekah, na katere naleti vsepovsod, mu daje vera vedno en in isti določni odgovor — odgovor, kateremu ni moči oporekati, in ki se glasi: »Ker Bog tako hoče.« Zakaj Bog je gospodar vsega. Mi smo le delo njegove Vsemogočnosti. Med milijardami drugih možnosti si je izbral svet in red, v katerem mi sedaj živimo. Zdaj moramo živeti na njem in se ravnati po postavah, ki jih je sam dal nam v blagor; katerim pa se moramo podvreči, ker so izraz njegove najvišje volje, istočasno pa tudi pogoj uresničenja njegovih namenov na tem svetu. O teh postavah ne smemo razpravljati, če so dobre ali ne; le ravnati se moramo po njih, ubogati jih moramo. Naša moralna obveznost temelji na volji samega Boga. In prav tako pokorščino vsem oblastem tega sveta. Zakaj po krščanskem pojmovanju sveta izhaja vsa oblast na zemlji od Boga. Otroku, ki sprašuje, zakaj mora ubogati svoje starše in svoje učitelje, prav tako kot bo pozneje spraševal, zakaj mora ubogati svoje predstojnike, svojo cerkveno oblast kakor tudi pravične postave svoje domovine in države, bo krščanski vzgojitelj dal vedno en in isti odgovor, ki je že star, kakor je stara vsa naša vera. In ta odgovor je v vseh svojih različnih variacijah isti, kakor ga je dal sveti Pavel vernim prve cerkve, ki so še morali biti podložni svojim paganskim oblastnikom, ko jih je učil, da morajo ubogati »ne samo takrat, ko vas vidijo, ne zato, da bi bili prijetni ljudem, ampak kot pravi služabniki Kristusovi, da iz dobrega srca izvršujete voljo božjo.«

In prav tako jasno omeji pred otrokovimi očmi ta nauk vsako posvetno oblast in mu odločno kaže mejo, do katere sme iti v izvrševanju posvetnih zakonov; zakaj nad svetno oblastjo in svetnimi postavami stoji oblast Najvišjega in človek mora bolj poslušati Boga kot pa človeka.

V tem nauku je tista velika moralna moč podložnosti in pokorščine, ki omogoča življenje v družbi in ustvarja dobre in najboljše državljane. V tem nauku dolžnosti pokorščine do najvišje oblasti, ki jo mora vsakdo, ki v družbi živi, nase vzeti, je dana moralna podlaga. Ne radi kazni, ki ti preti po zlem, slabem dejanju, ne radi orožnikov, ki so ti za petami, ampak radi volje Boga, ki zahteva pokorščino vsaki legitimni oblasti. Višja udanost mimo te na svetu ni mogoča. Iz tega nauka se vzgajajo značaji, na katere se družba lahko zanese vselej in povsod; ta nauk bo dal družbi značaje, ki bodo podredili svoje potrebe potrebam družbe, ki pa bodo v načelnih slučajih vendarle stali trdno za naukom božjim in ne bodo kakor trs, ki ga veter maje, ki se brez premisleka nagibajo zdaj sem zdaj tja, kakor jim materijelne prilike bolje kažejo.

Zakaj iz naukov o veri otrok ve, da ga vedno in povsod vidi božje oko, tudi tam, kjer ga ljudje, kjer ga svetna oblast, kjer ga oko postave ne vidi. Kakšna silna moralna opora je otroku ta resnica, o vedni vsepričujočnosti božji. Tam, kjer ljudje nimajo več te vere in nimajo te moralne podlage za svoje delo, odpade vsako zaupanje. Mesto njega nastopi globo nadziranje in strah pred posledicami; vsako dejanje človekovo mora biti kontrolirano; birokratizem v najslabšem pomenu te besede, kjer mora vsaka listina skozi pet do deset rok, kjer je treba vsak podpis desetkrat overoviti, vsak izdatek desetkrat potrditi; policijska država v najgroznejšem pomenu te besede, je posledica vzgoje brez vere. Sam nauk v neko moralno odgovornost pred človečanstvom in svetno oblastjo tega silnega in velikega nauka ne more nikoli nadomestiti.

Vera nadalje uči otroka, da življenje pač preide, toda dela ostanejo: dobra ali slaba, kakršna je pač izvrševal. Za zemeljske oblasti ostanejo ta dela — tudi najhujši zločini — lahko skriti. Tudi dobra dela uidejo le prečesto očem družbe. Toda za večnost ostanejo in nobeno izmed njih ne bo izbrisano, bodisi dobro, bodisi slabo. V tej veri ima otrok vedno pred očmi oni velikanski dobitek za katerega igra vse življenje na zemlji: dobitek večne sreče ali večne nesreče.

Iz tega je jasno razviden veliki pomen, ki ga v luči teh naukov dobe za otroka besede: dolžnost, vest, odgovornost, značajnost, ki jih svet tolikokrat ponavlja in izgovarja, ki pa so prazne, brez vsake resnice, če jih ne obseva luč vere.

Zdaj nam je razumljivo, kako silnega pomena so ta prepričanja, če so se globoko zasedrila otroku v dušo, za oblikovanje otrokove vesti, da ga iztrgajo iz tiranskega gospostva njegovih egoističnih nagonov, da vzgoje v njem ona globoka prepričanja, ki so trdno zasedrana v njegovi duši, katera predvsem hoče vzgojiti verska, krščanska vzgoja.

Vsaka vzgoja, če je prava, mora staviti otroku pred oči neki zgled, neki ideal, ki ga otrok v svojem življenju in s svojim življenjem skuša doseči. In katera vzgoja more dati otroku sijajnejše, požrtvovalnejše, bolj junaške, bolj krepostne ideale kot vzgoja iz vere? V tej veri vidi otrok najsijajnejše zglede popolnega življenja od Kristusa samega, ki je najvišji ideal človeškega življenja, pa do onih tisočerih in tisočerih junakov, ki jih častimo in skušamo posnemati pod imenom svetniki. Ravno v tem, v dejstvu, da prikazuje otroku na ljudeh, ki so ko on živeli in se borili na svetu, najvišje stopnje velikodušnih čednosti, najsijajnejše zmage človeka nad samim seboj, leži moč krščanske junaške vzgoje. V boju s samim seboj se kaže prava moč in veličina junaštva, ne v zmagi nad drugim, četudi je tisti drugi naš tako imenovani sovražnik. Ali ni to najlepša mirovna vzgoja? 11. nov. dan miru, bi moral postati dan proslave zmage nad sami seboj. Potem bi strašno klanje med ljudmi skoraj prenehalo.

Ne bom tu naštevala sredstev, katera nudi verska vzgoja otroku, da lahko uravna svoje življenje po naukih, ki mu jih taka vzgoja daje. Vsi jih pač prav dobro poznamo. Če je na svetu vendarle toliko ljudi, ki so bili pač v veri vzgojeni, pa svojega življenja ne uravnavajo po veri, je vzrok v tem, ker naša verska vzgoja ni taka, da bi človeka vsega prevzela. Par ur naukov na teden ne more odtehtati vsega vpliva, ki ga ima na otroka življenje in okolica, ki živi v splošnem vse drugačno življenje, kakor ga vera uči. Ni še zadosti, da smo otroka nekaj naučili, tudi ni še zadosti, da smo ga navadili na nekatera dela, čeprav je tudi vpliv navade na poznejše življenje silno pomemben in ga ni zametavati. Otroka je treba prepričati o tem, kar se uči, da bo to prepričanje trdno stalo v njem in ne bo klonil od dobrega, naj pridejo v življenju še takšni viharji nadenj. Tako prepričanje pa more vcepiti otroku v srce le tisti, ki je o tem, kar uči, tudi sam trdno prepričan, ki nauke, ki jih uči, tudi sam živi. Le značaj bo vzgajal tudi značaj. Najtrdnejši pa je tisti značaj, ki je zasidran v veri. V današnjih časih, ko se vse maje, ko se pretresajo temelji, ki so stali sto in stoletja, ko zidamo nove stavbe, nam je takih značajev bolj treba kdo kdaj prej. In treba jih je ravno v mladini, ker smo že zgoraj rekli, da je mladina bodočnost in nositeljica bodočih idej in graditeljica nove stavbe. Da je vsaj nekaj stalnega, da je nekaj na kar se moremo zanesti v vseh slučajih in vseh prilikah. In ker more take trdne značaje dati le vera in nam tako mladino vzgojiti le vera, je s tem že jasno podan veliki pomen verske vzgoje vprav v sedanjih razburkanih časih.

Tavželj Jože

Teden dni strnjenegega pouka v 2. razr. nižje nar. šole

Strnjeni pouk je zmagal nad starim učnim načinom in izrinil formalne stopnje iz učnega postopka. Borba za in proti novemu načinu poučevanja je ukinjena z odredbo ministrstva prosvete, s katero se obvezno uvaja strnjeni pouk v narodne šole. Učilnica s svojim nepremagljivim zapoved-

nikom se je umaknila in napravila prostor delavnici, v kateri učenci kolektivno grade in ocenjujejo svoje izdelke. Prenapolnjeni razredi učencev in prenatrpani učni načrti predstavljajo trenutno najresnejšo oviro v uvajanju in posluževanju strnjene pouka v narodnih šolah. K temu se pridružujejo tudi še nekateri načelni pomisleki, ki osporavajo možnost strnjene pouka vseh predmetov v višji narodni šoli. Te pomisleke navajajo protivniki strnjene pouka in jih utemeljujejo z duševnim razvojem otroka v tej dobi. Oni trde, da so predstave učenca v višji narodni šoli že opredeljene in njih pozornost tako razvita, da ni mogoč hiter skok iz zgodovinskega predmeta na naravosloven ali zemljepisni predmet. Zato zahtevajo točno razdelitev učnega časa in snovi na predmete. V kolikor so ti pomisleki upravičeni, nam bo najbolje pokazala lastna praksa. Gotovo pa je, da je strnjeni pouk mogoč in izvedljiv v vsem svojem obsegu v nižji narodni šoli, če ni v nji oddelkov.

Kako si predstavljam in izvajam načelo strnjene pouka, naj pokaže primer iz lastne prakse, ki se omejuje na 2. razred nižje narodne šole. V bližini šole so zidali novo hišo, kar nam je dalo snov za 2 tedna pouka. Pri gradnji nove hiše sodeluje mnogo obrtnikov, a največ izmed vseh pa zidarji, zato smo te tudi najbolje proučili. Hotel pa sem seznaniti učence še z mizarji, ker je ta obrt zelo važna in v podeželju povsod poznana. Zato sem 14 dnevno proučevanje zidarjev zaključil z besedami: »Hiša bo kmalu gotova, nato se bo vanjo vselil gospodar. Hiša pa je prazna in brez opreme. Kje jo bo dobil gospodar?« Učenci odgovore: »Naročil jo bo pri mizarju.« Več učencev je predlagalo, da naj bi si ogledali še mizarja pri delu. In res, naslednji učni dan se napotimo k bližnjemu mizarju v posete. Ogled mizarske delavnice in mizarskega mojstra pri delu nam je nudil dovolj snovi za delo v prihodnjem tednu.

Vse vtise in doživetja smo obnovili z razgovorom v obliki priprostega pripovedovanja in se seznanili s sledečimi pojmi: mizarska delavnica, mizarski mojster, pomočnik, vajenec, mizarsko orodje, mizarski izdelki, sobna in kuhinjska oprava...

Razgovore smo takoj uporabili za spise:

Mizarsko orodje.

Mizar ima: skobeljnik, obličje, žage, pile, kladiva, klešče, svore, dleta, rezilnik, brus, meter...

Kje je orodje.

Skobeljnik stoji ob steni. Žage so obešene na klinu. Pile in dleta leže v predalu. Obličja stojijo na polici. Kladivo in klešče ležita na skobeljniku. Rezilnik visi na steni. Brus stoji v kotu.

Čemu služi orodje.

Na skobeljniku obla mizar deske. S svodrom vrta luknje. S pilo opili robove. Z dletom izdolbe štirioglate luknje in žlebove. Z rezilnikom obrezuje okrogel les. S kladivom zabija žreblje. S kleščami izpuli skrivljene žreblje. Z žago žaga les. Z brusom brusijo rezila. S svoro stiska deske.

Mizarski izdelki.

Mizar izdeluje: mize, omare, stole, obešalnike, stojala za obleko, okvirje za slike, postelje, nočne omarice, psihe, kredence, klopi, šolske table...

Na prvem in zadnjem spisu povzamemo pravila iz jezikovnega pouka: »Pred naštevanjem stavimo dvopičje in za vsako besedo vejico.«

Iz čitanke čitamo berilo o Milanu (Druga čitanka, str.: 27), ki se je šel učiti rokodelstva v oddaljeno mesto. V tej zgodbi z Milanom se nam razkrivajo težkoče rokodelskega stanu in spoznanje, da je samo delo vir vseh zemeljskih dobrot. Za razvedrilo memoriramo še šaljivo pesmico: »Mojster Jakob, al' že spiš...«, ki jo kasneje uporabimo pri petju.

Za spoznavanje dolžinskih mer (računstvo) je mizarstvo še prav posebno priročno. Vsak še tako malenkosten izdelek mizar ne more napraviti brez metra. Venomer meri, predno prične z delom, med delom samim in še ko je dokončal ponovno preizkusi z metrom dolžino, širino in debelino desk ali izdelanega predmeta. Nudi nam torej mizarstvo dovolj prilike za spoznavanje dolžinskih mer. Z učenci merimo dolžino, širino in višino šolske table, omare, tal, desk... in ne bo nam zadostoval meter sam, temveč bomo morali uporabiti še dm in cm. Enako priliko nam nudi mizarstvo za spoznavanje denarnih mer. 4 m dolga deska stane 8 Din, koliko 2, 3... deske? Poštevanko števila 4 igraje predočimo z izračunavanjem mizarskega zaslužka. Na uro zasluži mizar 4.—Din; koliko na 2, 3... 10 ur?

Razlikovanje okroglih in štirioglatih lukenj, žlebov (utorov), miz, stolov... doprinaša k spoznavanju prostora.

Kolektivno razredno delo prijetno poživlja manualno udejstvovanje. Rišemo mizarsko orodje, omare, mize, stole... Iste predmete narišemo na barvani papir, jih izrežemo s škarjami in nalepimo na čist, bel papir; obličje, bruse, kladiva... zgnetemo iz ilovice ali pa izrežljamo iz lesa. Vse delo naj si učenci sami med seboj razdele. Vsak naj prispeva po en predmet. Priporočljiva je tudi razdelitev učencev v delovne skupine, dočim ena riše, istočasno druga izrezava, gnete, rezlja...

Vsako ročno delo je najtesneje povezano z ritmiko. Opazujemo mizarja! Ko obla z dolgim obličjem, dela počasi in slišimo »ciš, ciš...« Vsak »ciš« bi odgovarjal v notni pisavi polovični noti — polovinki; toliko časa namreč mine, predno obličje drugič zapoje »ciš«. Kadar obla z navadnim obličjem, je delo še enkrat hitreje in mesto enega »ciš«, slišimo v istem času dvakrat »ciš«. Najhitreje pa dela mizar z malim obličjem. Vsak »ciš« odgovarja v notni pisavi osminki. Isto dolžino notne vrednosti spoznamo pri žaganju. Z veliko drvarsko žago žagamo prav počasi: žiga, žaga... Na vsak zlog enkrat potegnemo in vsak zlog bi odgovarjal v notni pisavi polovinki. Z navadno mizarsko žago žagamo še enkrat hitreje, to so četrтинke, a z malo žagico še hitreje, to so osminke. Tako spoznamo novo notno vrednost: osminko. (Predpostavljam namreč, da sta učencem polovinka in četrтинka že poznani.) Nato ponovimo že priučeno pesmico »Mojster Jakob, al' že spiš«, jo ritmiziramo in naposled priučimo še napev, ki je lahek in ima

še to prednost, da ga lahko pojemo v kanonu in imamo že dvo- ali celo troglasno petje v 2. razredu.

Brez gibanja (telovadba) ni telesnega dela. Predpostavljamo si, da smo vsi mizarski vajenci. Ker stanujemo daleč od mizarske delavnice, moramo zgodaj vstati, hitro iti in marsikdaj tudi teči (hoja in tek), če hočemo pravočasno prispeti v delavnico. V delavnici žagamo, oblamo, vrtamo luknje, zabijamo žeblice, obrezujemo okrogel les, brusimo rezila... (vaje ravnotežja ter za razvijanje moči in za dosego spretnosti); večkrat nas pošlje mojster kupit žrebljev ali kleja v trgovino (tek)... Vse te vaje izvajamo lahko na prostem in ne potrebujemo nikakega telovadnega orodja. Vendar pa z njimi v dovoljni meri razgibamo telo in mišičevje in imamo še to prednost, ker z njimi prisilimo k udejstvovanju celokupno mišičevje in pospešujemo harmoničen razvoj telesa. Paziti moramo le na to, da se kretneje in ritem posnemanega dela docela sklada z istim delom.

Vso delavno enoto zadnji dan v tednu kratko obnovimo in zaključimo s spisom:

N a š m i z a r.

Zgodaj zjutraj vstaja in gre v delavnico. Ves dan pridno dela. Z vajenci lepo ravna in ga imajo radi. Ubogim ljudem malo računa. Svojim otrokom je naredil mnogo igrač. Mizar je obrtnik.

Ob sklepu naloge narišejo učenci v zvezku ali pa posebej pri risanju prav preprosto razno mizarsko orodje ter ilustrirajo delavnico in kako posebno mizarsko delo.

Ema Deisinger

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta)

(Dalje.)

Razstave na koncu vsakega šolskega leta nam najbolj klasično pričajo o umetnostnem hotenju in razvitem estetskem čutu naše šolske mladine.

Razstave nam prikazujejo mnogo drobnih posameznosti točnega dela, risbe, kipce, ki so krasni vzorci vežb v umetniškem ustvarjanju, v ornamentiki pa nam risbe predpubertetnikov izkazujejo močno skalo barv od najnežnejše pomladne barve pa tja do temnih tihožitnih barv. Te šolske razstave ročnih izdelkov nam pričajo o veliki prožnosti duha mladine, o ljubezni do narave in estetskem čutu, kateri vedejo mladino do prijetnega udejstvovanja v umetnosti po zahtevku umetnosti.¹

¹ »Slovenec« z dne 12. junija leta 1934 je prinesel sledeče zelo značilno poročilo o eni takih razstav deške predpubertetne mladine: Razstava je bila izredno pestra ter živ dokaz resnega in plodovitega dela učencev pod vodstvom večjih učiteljev. Mnogovrstna ročna dela izpričujejo vso barvitost ustvarjalne sile učencev in njihove individualnosti, razstavljene risbe in slike pa o živahnem vibriranju njihove domišljije. Že dela učencev prvega razreda so pokazala, kaj vse so iskale sanjave otroške oči, kaj vse so znale ponazoriti in združiti z realnim življenjem. Ročno delo kakor: mični mlinčki, vetrne hišice, aeroplani itd. pa tja do radia, vse je samorodna

Iz teh šolskih izdelkov vidimo, kako resno odgovarja že predpubertetna mladina na umetniška vprašanja svojega časa, kako živa je zveza med njo in umetnostjo in kako se pod vplivom umetnosti tudi duševno dviga. Z lepo umetniško sliko, ki jo pokažemo mladini, lahko češče več dosežemo pri tej mladini nego s kaznimi, opomini in ukori. Umetnost dviga duševnosti, jo izboljšuje in bogati, budi v naši duši nastrojenje za višjeredno lepoto. »Umetnost je jezik, s katerim se pogovarjamo s samim Bogom,« nam zatrjuje Cankar. Izobraževati mladino po zahtevku umetnosti in s pomočjo umetnosti pomeni, jo razveseljevati v njeni duši, ji poklanjati dragulje in bisere, dočim je besedna razlaga o umetnosti isto, kakor bi ji ponujali le steklene dragulje. Prava umetniška slika ima moč, da ustavi jezikovni plaz besedi, njeni molčeči ukazi se gibajo v tečajih nadčasovnosti, ona govori človeku navznoter, ona odpira poezijo prirode in radosti, je živa elegija religije, filozofije in prava. Vsaka umetniška slika je kos resnične življenjske lepote, ki je češče ne vidimo in ne mislimo nanjo, ki gre torej neopazno mimo nas. Pomladanska narava, oblaček nad pokrajino, od vetrčka zazibana bezgova vejica, ki nam govori o radodarnem solnčku, rumena zarja, ki zlati okenca borne kočice, modre in temne sence dreves, ki tako tiho in pobožno stoje, da ti je nenadno tesno pri srcu, tišina in vrisk zahajajočega solnca, da se človek zjoče ali zveseli, — vse to so nepozabna drobna znamenja čiste lepote, ki jo pije vase človeška duša. »THEOPHIL« Gustava Doré-ja n. pr. daje človeku na mah vase zagledano razpoloženje in trdo spoznanje minljivosti vsega pozemskega, odgovor, ki raste iz sinteze življenja in trpljenja, človek prebledi, hipoma v njem usahne in izhlapi vsaka nasilnost, sovraštvo in pohlepnost.

konstrukcija učencev, ki že razbirajo gradivo za kasnejše večje stvaritve na tehničnem področju. Živa tvorna sila učencev išče vedno novih možnosti udejstvovanja. Izdelki iz gline in mavca pričajo, da je tudi v tej panogi našla živa tvorna sila mladine in njena fantazija prav posebno hvaležno polje, dočim je v slikarstvu prišla do veljave fantazija v prav šarenih barvah. V slikah, vdelenih na steklo, dalje s slikami na lesu, pripovedujejo dečki iz svojih iger, iz svojega pravljичnega sveta junakov in vitezov, iz katerih del dehti najlepši svet deške mladosti. Pa še ena umetniška struja je dobila v tej mladini pobudo: naša narodna ornamentika. Poslikani leseni krožniki, kakršni krasijo stene naših kmetiških domov, ter druge slike na lesu kažejo o dekorativni samostojnosti učencev ter njih pristni čut za narodno umetnost. Poleg praktičnih izdelkov iz lepenke, knjigoveštva, ki služi praktičnim svrham, je bila zastopana tudi keramika. Lepi narodni okraski v živih barvah na izdelkih pričajo, kako se vse ročno udejstvovanje učencev izpreminja v kult umetnosti. V najprimitivnejšem ročnem izdelku, kakor v lično izdelani klopici, lepo izrezljani in polirani, dalje v mični košarici, v ljubki, arhitektonsko izdelani hišicah in cerkvicah, vsepovsod so vložili učenci v delo duha umetnosti, učitelji pa s tem pokazali, kako dobro razumejo svojo vzgojiteljsko misijo, da navajajo mladino ne le k spoštovanju ročnega dela kot takega, ampak obenem tudi k umetnosti. Izredno simpatično pa je učinkovalo, da so bili vsi razstavljeni predmeti lepo okrašeni z dehtečim lipovim cvetjem in zelenjem, kar je dalo celotni razstavi še prav poseben čar domačnosti, naši narodni umetnosti pa zlasti še poseben simbol skladnosti in uravnovešenosti. Ta razstava je privabila obilo obiskovalcev, zlasti staršev mladine, ki so z velikim občudovanjem in pohvalo zrla dela svojih sinkov.

Navzlic vsemu občudovanju umetnosti in njenega velikega pomena za vzgojo človeških otrok, je danes vsepovsod opaziti naraščajoče propadanje umetnosti — in človeške nravi. Današnja tehnična in izmaterijalizirana doba kaže svoj refleks tudi v novodobni umetnosti, kateri gre večinoma le za novo obliko, ne pa za duševnost in vsebino. Ne smemo zamolčati, da je današnji veliki proces vseobče mehanizacije in industrijalizacije, ki se uveljavlja v vseh panogah našega civilizatoričnega življenja, v veliko kvar in škodo človeški nravi, ki duši v njej najplemenitejša nastrojenja. Ta proces mehanizacije potrebuje ravno takih plodnih tal gospodarske in ljudske stiske, kakršna vlada danes, da ugonablja v dušah estetska doživetja. Marsikdo, ki nosi v sebi božjo iskrico umetnosti, mu jo upihnejo viharji materijelnega nasilja, ali pa mu jo uduše stroji in boj za goli telesni obstanek.

Šola mora zlasti v teh težkih časih duševne in telesne stiske biti še posebno občutljiva za to božjo iskrico umetnosti in jo netiti v mladini, da zakreše v tej mladini plemenito notranje življenje, da s pomočjo umetnosti oblikuje njeno nrav in jo dviga v plemenito duševno dozorevanje.

Nadaljnje panoge estetske vzgoje so še glasba, petje, pesništvo, ki oblikujejo človekovo emocionalno plat in jo polnijo s plemenito človečnostjo. Pogledjmo, kako se razvija predpubertetnikov estetski čut v teh panogah in kako se predpubertetnik oblikuje v njih.

Glasba, petje, pesništvo

Glasba

Pedagog mora poleg estetskega bistva glasbe biti pozoren tudi na njeno duševzgojno funkcijo. Skala tonov in duh ter svojstvenost umetnine kot celote razgiblje in oblikuje spečo dušo in jo napravi dovzetno za lepoto.

Glasbena umetnina pa nima za vsakogar enako bogato vsebino in enako razkošje zvočnih barv, marveč nudi estetsko bolj občutljivi duši več, drugi zopet manj estetskih užitkov. Kadar se glasba kot umetnina zadene ob strune naše duševnosti in jo spravi v tresljaje, tedaj se razveže in razgane naša duša v tisti vzhičenosti, s katero zajamemo vso slikovitost umetnine kot celote. Prava umetniška glasba razniha človekovo notranjost in ustvarja na ta način v duši potencirano zavest ugodja, dionizično razmahne človekovo življenjsko silo, upesnjuje njegova čuvstva in jih oplaja z lepoto.

Ni pa vsaka glasba umetniška, torej taka, ki bi ji bil zagotovljen učinek lepote na dušo in bi našla hvaležen odmev v pozitivnem estetskem čuvstvovanju. Moderne glasbene kompozicije so bolj rafinirane kot globeke; velik del slovesa, ki ga uživajo današnje glasbene produkcije, gre na račun tehnične izurjenosti, po vsebini pa je ta glasba plehka. Šlagerška glasba n. pr. je cenen dar lepote lačnim množicam v zameno za pristno umetnost; ona ne vsebuje ničesar, ne artističnih, ne etičnih, ne moralnih odlik, marveč apelira s pikantnostjo svojega ritma na človekovo nižjo

gonsko plat. Ta glasba je v svojih miniaturnih suitih neiskrena kombinacija ritmov in zvokov, ki tvorijo skupaj artistično mehaniko šlagerških partitur. Taka glasba utruja živčevje, stopnjuje čutnost do brezčutnosti, vodi do otopelosti občutkov in povzroča duševno okrnolost. Te šlagerške partiture s polteno nijanso so najbolj kužni kulturni parazit. Kakor je umetniška glasba osvobodilna in tvorna, ker otvarja v duši nove studence duševnega življenja, tako izsesa šlagerška glasba v nekaki rafinirani obliki iz poslušalca ves idealizem, ves njegov notranji posvečujoči ogenj lepote in mu za nadomestek natoči v dušo parfum poltene poželjivosti ter razdraži njegovo čutnost. Prava glasbena umetnina ostavlja za seboj intimne duševne drhtaje in je po svoji zvočni barvitosti, po bogastvu vizij več ali manj dovršeni tip glasbene metafizike. Ob zanosnem vzletu milijonbarvne harmonije, ki struji iz zvočnih akordov, podoživljaš umetnikovo bolelost, njegov smeh, jok, hrepenenje, slutiš njegova dognanja in razodelja, vonjaš njegove sanje, vse njegove vizije, ki so položene v umetnino, gledaš njegove ceste, nebo, solnce itd., skratka, na tej poti se srečujejo človeške duše z dušo umetnika. Taka glasba ni človeku samo v okras in zabavo, ampak v obogatitev, zlasti tedaj, ko se ob doživljanju umotvora spajajo človeške duše v velikodušnem sorodstvu med seboj. Kadar izpolni glasbena umetnina to misijo nad človeškimi dušami, je v istini postala čisto vrelo umetnosti, — in njena funkcija ni samo estetska, ampak duševzgojna v najvišjem pomenu besede. Na žalost pa je v tem bujnem in žlahtnem vrtu kulture zasejano vse polno ljulike, katero nevešče oko lahko zamenja za pravo in polnovredno klasje umetnine. Gostilniška godba n. pr., ki pita včasih obiskovalce gostiln z nizkimi glasbenimi produkti, je ljulika v resnični glasbeni kulturi, — jalovo klasje, brez notranje resničnosti in intuicije, ustreza v ritmu le cennemu okusu nizke publike ter se giblje le na površju občutkov; njen ton, njena ritmika najmočnejše kriči v sfero čutnosti ter hrani to čutnost s plehkimi premlevki erotike.

Na odrasle in posebej še na doraščajočega napravi glasba najmočnejši vtis. Njena moč sega še dalje, celo v živalski svet in mu dopušča svojevrstno doživetje. (Prim. Aškerc: Godčeva balada.) Na vsak način pri glasbi lažje precenimo njen vpliv na človeka nego njene vrline in njeno umetniško vrednost. Njena glavna poteza je kompendij harmonične in melodične pestrosti ter skala vseh možnih občutij doživljajočega subjekta. Glasba ima svojo notranjo pot, ona ni vtisnjena kot druga umetnost v ozko ravnino slik in prizorov, njena zvočna narava osvaja vsakoogar brez razlike spola in starosti.

Otrok kakor preprosto ljudstvo ljubi glasbo, živo v ritmu in gibčno v melodiki. Pred tem pa koraka sluhovna izobraženost. Že dojenčku povzročajo zvoki, ko trese svojo ropotuljico, neko fizično radost. Celu tej neznatni ropotuljici nebogljenegeta v zibelki gre odgojevalen pomen, ker deteta neposredno kliče in vabi k vzprejemljivosti za zvokovno barvitost.

Kmečki deček si že zgodaj vreže svojo piščalko, ki jo napravi iz mehkega lubja vrbovih vejic ter tej svoji piščalki izvablja vesele in radodarne zvoke, dočim mestnemu otroku nadomeščajo piščali kupljeni izdelki; največje veselje pripravljata dečku poleg piščali še trobenta in boben.

Šolski otrok in deček v predpubertetni dobi kaj rada uveljavljata pojočnost (kantabiliteto) svojega glasu na orglicah, kateri muziki dajeta poljubno vsebino. Kar dečka zabava, je samo prijetnost tonov in ritma, tesna notranja zveza med melodijo in njeno vsebino pa mu je še prikrita.

Harmonika, ki je važen godalni instrument, zaželen zlasti pri veselicah, ima svojo izrazno moč v poskočnih akordih in ritmih; ta harmonika je že davno postala prava epska glasbena poezija za preprosto ljudstvo. Predpubertetniku je harmonika izredno priljubljena, zlasti podeželskim dečkom je ona bogata zvočna zakladnica. Tudi ne zahteva igranje na harmoniko tako dolgoletnega naporenega študija in vaje kot n. pr. igranje na klavir ali vijolino, navzlic temu pa s svojo plastično zvočnostjo prav prijetno razveseljuje srca mladih in starih. Harmoniko ljubi preprosto ljudstvo in posebej še doraščajoča mladina zategadelj, ker lahko nanjo igra po spominu, brez not; ritmi in glasovne melodije s čistimi, pevnimi in nepatetičnimi akordi se na harmoniki javljajo bolj plastično in postajajo povprečno nadarjenemu akustični doživljaj. Od tod tudi razumemo, zakaj tako lahko igra ta mladina kakor tudi preprosto ljudstvo na harmoniko po posluhu. Note pa so predpubertetniku prav tako zoprne kakor slovniciška pravila. Glasbeno manj nadarjeni deček kaže še manj razumevanja za note, v mnogih primerih se njegov posluh vežba samo ob stalnem spremljanju na kako glasbilo. Predpubertetnik poje veliko rajši po posluhu nego po notah (in to je prvenstvena oblika glasbe in petja), kajti njegov akustični spomin najde vselej svoj plastični izraz v glasbi, note pa so sekundarnega pomena, so nekaka slovnica glasbe, da pojemo in igramo bolj zanesljivo. Neredko se pripeti, da kak šolski nadzornik pri pevski uri naleti na mladino, ki poje po spominu, note pa drži v rokah — narobe.

Šola ustrelji marsikatero napako, ako preveč mehanski goji glasbeno umetnost po notah, mesto da bi v učencu najprej utrdila njegov spomin za glasbo. Sistematično vežbanje glasu in ritmičnega čuta se mora vršiti v najtesnejši zvezi z instrumentalno glasbo; šele potem naj se te vaje ponazore z notami, ne vsiljivo, temveč le kot pripomoček in podpora pri akustičnem spominu, da poje učenec bolj točno in zanesljivo. Ta teoretični pouk po notah mora vršiti le glasbeno iznajdljiv ter glasovno in instrumentalno izvežban učitelj, da je na tej neznatni stopnji šolske mladine za glasbeno umetnost sam s svojim umetniškim hotenjem najvernejši kaži-pot k visoki glasbeni kulturi. Le ob takem mojstru-učitelju bo mladina prišla do samorodnega doživljanja lepote in le ob takem glasbeno in pevsko nadarjenem učitelju bodo doumeli učenci, da je čudovita enotnost kompozicijskih principov harmonije in ritmike vezana na note kot učnem pripomočku; šele potem ji ne bodo note več tako zoprne in neznosno breme.

Težje glasbene kompozicije, ki razvnamejo srce z opojnostjo lepote in v katerih odsluhujemo usmev večnosti, predpubertetni prav rad poslušajo, se pogreza v njih intonacijo, toda ni pa še dorasel, da bi sam izvajal te kompozicije, v katerih je pogreznjeno celo morje čuvstvovanja, kajti za to je treba poleg nadarjenosti tudi dolgoletne sistematične vaje in kajpak še duševne zrelosti.

Od vseh muzikalnih instrumentov ima največjo muzikalno vzgojno vrednost vijolina, dočim je klavir le nekak modni instrument, potreben zlasti pri spremljanju zborovega petja. Klavirski pouk je v splošnem privatnega značaja za šolo. Glasbeno nadarjeni učenci po mestih se uče klavirja posamič ali pa v večjih skupinah v kaki glasbeni šoli. Na podlagi individualnega pouka doseže predpubertetni lahko veliko tehnično spretnost v prednašanju lažjih klavirskih skladb, dasi njegova razpoloženska linija nima tiste žive barvitosti lirske intimite, ki loči dozorelega umetnika od diletanta. Povprečno glasbeno nadarjeni deček je v stanu proizvajati tudi nekoliko težje vijolinske skladbe zares dovršeno, zlasti če se njegovi tehnični izvežbanosti pridruži še čar navdušenja. Veselje in ljubezen do glasbe sta glavna impulza za udejstvovanje v tej panogi umetnosti, navdušenje pa je tajna sila podviga. Kadar pravi mojster in glasbeni pedagog vzbudi v teh razigranih in v vnanost usmerjenih fantičkih navdušenje za glasbo, takrat ji brez skrbi lahko dodeli tudi težje partiture; vzdržala bo ta mladina vse težave teoretičnega pouka, držala se bo tudi petja po notah. To velja zlasti tedaj, kadar hoče nastopiti v kaki javni produkciji. Na noben način se tedaj noče blamirati; v tem sklepu raste njena samozavest, njena volja do uspeha.

Petje

Naš glasovni organ je najbolj čudovit naravni muzikalni instrument, ki razpolaga z najbolj popolnim in gibčnim glasbilom. To naravno zakladnico glasbilnega materiala vodi in nadzira sluh. Kadar v petju soutriplje i duša, tedaj nastane globoka in očarujoča melodija, prava molitev duše in umetnina v tonski plastiki. Glas se mora vežbati že v šoli pri pevskem pouku, da dobi glas lep ton. Ton proizvajajo glasotvornice; čim bolj sta glasotvornici napeti in čim več zračnega toka dohaja iz pljuč skozi sapnik v jabolko, ki spravi glasotvornici v tresljaje, tem višji oziroma jačji ton nastane. Tonska lega je odvisna od velikosti jabolka in s tem posredno od dolžine in raztezljivosti glasotvornic.²

Petje se je rodilo obenem s človeškim rodом ter je v najtesnejši zvezi z glasbo. Že dojenček loči v glasu dobroto in ostrost. Sladka materina pesem zaziblje dojenčka v prijeten sen, ostrost njenega glasu ga prestraši. Njegovo pozornost psihološko vklepa ravno ta materina pesem uspavanka, da se dete umiri in zaziblje v sen. Lep zgled petja ob zibeli deteta nam je Slomškova mati, ki mu je pela prekrasne narodne pesmi. Nikoli ne

² H. Družovič: Posebno ukoslovje pevskega pouka.

bomo dovolj razumeli visokega vzgojnega poslanstva, ki ga vrši pesem-
 uspavanka na detetu v zibelki. O čudovita je zares ta pesem-uspevanka,
 ki žubori iz materinega srca in lije v dušo otroka skrivnost božje lepote.
 Komur je mati poklonila ta najtišji, najlepši smehlaj svoje duše, ta Stvar-
 nikov večnostni pozdrav človeštvu, se ne more nikoli izneveriti ljubezni
 do domovine in lepoti, ki mu je bila s to pesmijo dana v srce. Pesem
 Slomškove matere je bila pesem o lepoti slovenske zemlje, vdihana
 malemu detetu Antonu v srce, da bi to srčece vedno v sebi nosilo
 ljubezen do rodne domovine. Ta lepota materine pesmi, ki jo je tako
 čudoredno ujel Slomšek v cvetno čašo svojega življenja, je bil Slomšekov
 pesniški genij. S tem svojim talentom je dvigal svoj rodni, materin jezik.
 Pesnik Slomšek je prisluškoval vsem najrahljšim utripom in usmevom
 slovenske duše, katera je posebno dovzetna za lepo petje. Slomšek je
 prav radi tega polagal v svojih kasnejših letih toliko važnost, ljubezen
 in skrb za lepo petje. Petje otira solze, blaži srce, je stremljenje najvišjega
 notranjega ideala po vnanjem dejanju, je individualen vonj naroda. Petje
 je bilo torej Slomšku odlično vzgojno sredstvo. »Petje ima življenje lepšati,
 požlahtniti naša dejanja in nehanja. Kadar ljudje radi pojo, tamkaj je
 dobro biti; med hudobnimi ljudmi lepih pesmi ni. Posvetne, poštene pesmi
 so življenju sol, da se ne pokvari!« Slomšek je prvi začel pri nas orati
 ledino smotrnega šolskega petja. Njegova Šola veselega petja« je p r v a
 slovenska šolska pesmarica; obsega nad 50 pesmi, ki so razdeljene v
 šolske pesmi, pesmi veselih otrok in poštene zdravice. Pridejani so ji
 napevi v dvoglasni prireditvi. Z besedo, spisi in lastnim vzgledom je
 bodril učiteljstvo, naj goji lepo šolsko petje. Vsaka šolska ura naj se
 osladi s kako lepo pesmico. Lepo petje je Slomšku b o ž j i dar. V Drobtin-
 nicah (l. 1847) piše o petju: »Slajše reči na svetu ni, kakor je lepa pesem.
 Milo mati poje, ko ziblje svoje dete; med pesmijo dete sladko zaspi.« Itd.
 Lepo petje je Slomšku zlata, draga reč. (Gl. »Drobtinice«.)

Pogoj lepemu petju je melodijska natančnost ter pristno navdušenje,
 v katerem se skriva drhtenje in vzvišena nežnost duše. »V večji meri
 kakor vsaka lepota, očara nas mило petje; lepota diči telo, petje pa dušo,«
 so besede J. G. Herderja. Lepo petje vpliva neposredno na čuvstveno
 razpoloženje in je važen faktor nacionalne vzgoje. Ta smoter
 nacionalne vzgoje s pomočjo lepega petja so zasledovali že stari Grki.
 Solon je Atencem zaukazal, da se mora vsak državljani uriti prav tako
 v glasbi kakor v gimnastiki. Dečki so s 7. letom morali pohajati glasbene
 zavode, kjer se je vršil pouk ves dan. Sploh je bil ves pouk pri starih
 Grkih muzični.

S petjem je v najtesnejši zvezi tudi bogoslužje. Ničesar tako globoko
 ne prevzame človeka kakor lepo petje, iz katerega govori človeška duša
 iz vseh daljav, vsakega naroda in ki jo greje isti dih Stvarnika, od kate-
 rega pričakuje miru, toplote, luči in zavetja. Lepo petje izravna še tako
 močna nasprotja, popravi vse pogrške duhá in spočenja v naši duši
 poezijo religije.

Petje je v prvi krščanski dobi bilo pravo ljudsko petje in vera obenem, saj je bil vanj položen oživljajoči dih ljubezni in pobožnosti. Občutje lepote v petju je tudi Luthra napotilo, da je katekizem prelil v verze; pravilno je spoznal kulturno in psihološko vrednost petja in glasbe ter oboje vpeljal v liturgijo svoje cerkve namesto daritve sv. maše. Papež Gregor Veliki (540—604) je nabiral cerkvene speve ter jih zabeleževal s posebnimi tonskimi znaki, dal vsakemu spevu določeno obliko ter na ta način ustvaril prekrasno cerkveno ritualno petje. Za to petje so se vežbali še prav posebno dečki v predpubertetni dobi radi visokega in čistega glasu. Gregorjanski koral v Sikstinski kapeli v Rimu je najlepše cerkveno petje dečkov v predpubertetni dobi, ki so se mojstrsko izvežbali v cerkvenem petju. Dečki v predpubertetni dobi so lahko že mojstrski pevci.

Če je zbor številen, je vpliv tega petja dečkov velik in mogočen. Umljivo je torej, da izmed vseh panog umetnosti predstavlja petje eno največjih duševnih kulturnih vrednot človeštva, kajti v dušah razvija dobrine najplemenitejše človečnosti. (Dalje.)

Kultura

Etbin Bojc

Kje smo v kulturi

Zakaj to vprašanje? Saj bi bilo morda na prvi pogled važnejše in konkretnješe danes prej vprašanje n. pr. kje smo v sportu, kje v tehniki, kje v gospodarstvu, denarstvu in p. ali za nas učitelje vsaj, kje smo v šolstvu in vzgojstvu. Pa vendar — pustimo vsa ta vprašanja, ki se z njimi danes polnijo naši dnevni časopisi in revije in ki jih že vsi več ali manj poznamo, in zamislimo se ob zatonu leta v vprašanje, ki za nas duhovne delavce kljub vsemu hrupu s ceste današnjega življenja in obupnim klicem na pomoč iz današnje vsesplošne človeške krize — in morda vprav spričo teh pojavov — ni nič manj važno od onih, vprašanje namreč, kje se nahajamo danes v kulturi, ali drugače zastavljeno, katere značilne in pomembne črte riše čas in njegova usoda prav sedaj, ko poteka naše življenje, na kulturnem zemljevidu Evrope in morda vsega človeštva. Gotovo je to vprašanje i za vsakega izmed nas, ki delujemo v povsem določenem vzgojiteljskem poklicu, mikavno in tudi važno. Saj bi nam vsem in vsakemu človeškemu rodu bila letna bilanca takega kulturnega stanja človeškega razvoja gotovo ne le dobrodošla, ampak i živo potrebna, ko je vendar vsako jasno spoznanje pri človekovem delu in stremljenju naravnost rešilna luč, ki šele pripomore k pravilni usmeritvi vsega našega prizadevanja. Pedagogika sama se na spoznavno plat človeškega duha nujno najmočneje opira, saj nam šele spoznanje — ki je včasih bolj naključno, najredneje pa plod truda in iskanja v skrivnosti življenja — vzbuja in more vzbuditi tisto naagnenje, zanimanje in veselje (interes) ob delu, ki nas žene vedno dalje in dalje do zadnjih ugank v tem ali onem kulturnem področju. Za današnji čas pa postaja že kar značilna neka

splošna »babilonska« zmeda v raznih pojmi in pogledih, kakor da smo postali sodobniki žrtve deročih in zdivjanih valov izrednih kulturno-zgodovinskih dogajanj, ki nas neusmiljeno tirajo v svoji strugi dalje, ne da bi nam bilo mogoče do prave besede in do jasnega razgleda. Duhovna kultura je tista skrivnostna zgradba, tista vekovita šuma, v kateri se pripadniki posameznih rodov in obdobj tako radi izgublamo, da presuženjsko tavamo po njej in ne najdemo iz nje izhoda, ki bi nam omogočil i pravi razgled čez njo. Na tej kulturni bolezni boleha zlasti še današnje človeštvo, ki si — v trdem in prozaičnem boju za vsakdanji kruh in v mrzličnem strahu za življenjski obstoj — kar ne dopusti skoraj nič več dopovedovati, kam in kako, in opušča vsako tako globlje razmišljanje ob strani, da more le še ohraniti golo življenje z osnovno kretnjo njegovo »iz rok v usta«... Pri takih razmerah pa je morda vendarle prav, da si ob koncu leta in ob zaključku naše časovne in delovne enote privoščimo i to, sicer za naš čas že kar malo »luksuzno« in morda preabstraktno vprašanje, kakšna znamenja na kulturnem nebu prikazujejo našo in obče-človeško usodo. Ne domišljam si — cenjeni navzoči — da bi Vam mogel v kratkem očrtati naše sedanje stanje v kulturi, saj bi za tak poizkus komaj zadoščal večščaku en semester predavanj na univerzi ali debela knjiga. Zadovoljil se bom le z nekaj dejstvi, ki naj bi vsaj po svoje v tem ali onem — izmed Vas — skušala vzbuditi morda večjo pozornost na to vprašanje, ki ga — tako načetega in le delno obravnanega — skušajte potem še sami izpopolniti. Želel bi, da bi s tem predavanjem¹ prinesel vsaj majhen utrinek luči v našo sodobno kulturno orientacijo, ki je vse prej kot jasna in dognana. Vsak čas namreč — kljub temu, da pripadamo k najtrdnejšemu svetovnemu nazoru krščanstva — stavlja sodobnikom težka vprašanja kulturne vsebine v neizprosno razrešitev in če jih ti nočejo ali ne zmorejo razrešiti, počakajo morda naslednji rod ali pa se mimo našega pravočasnega spoznanja razrešijo sama s tisto neposredno zakonitostjo izkustva, ki je končno — kot praktično-konkretni del našega življenja in delovanja — najzanesljivejša in hkratu najnaravnejša — pa če še tako primitivna — učiteljica življenja (kar nam lepo izražajo pregovori: Skušnja izučí mojstra, errando discimus, kdor nima v glavi, ima v peti ip.). Prav v tej dobi preti nevarnost, da nas, ki iščemo in se vbadamo z glavo, vse skupaj prehití tok sodobnih časovnih viher, ne da bi pravočasno zagledali vprav v miselni obliki vseh težkih vprašanj, ki terjajo od nas pravilne rešitve. Od nas, krščanskih učiteljev in kulturnih delavcev pa terja naš čas jasnosti in rešitve še v posebni meri, ker pripadamo svetovnemu nazoru — krščanstva, ki se ob njem tro in lomijo že dve tisočletji najrazličnejše struje in nazori.

Danes vsi čutimo v svetu kulture neko prelamljanje. Z materialističnim nazorom — kakor se ta najbolj odraža v sodobnem marksizmu in njegovem poskusu preureditve človeške družbe — stopa bolj in bolj do izraza nekakšna nova miselnost (ideologija), »nova vera«, ki hoče pretrgati z vso

¹ Govorjeno na božičnem zborovanju Slomškove zveze 29. decembra 1934.

preteklostjo (tradicijo) in zato tudi s krščanstvom in se oklicati za »edino-zveličavno« svetovno naziranje. Čeprav se — kot vidimo (Rusija!) — v praksi poslužuje najkrutejših načinov, ki gázijo vsako osebnostno vrednost posameznika in so v nasprotju z vsemi demokratičnimi načeli, vendarle z ideološke strani močno poudarja ta nova smer naravne etične temelje, ki naj dvignejo človeško družbo iz sodobne »duhovne krize«. Krščanstvo, o katerem pripadniki tega nazora pozabljajo, da nosi v sebi večnostno poslanstvo, dolžijo, da je vse preveč »popuščalo« in se »vezalo« na vse dotedanje kulturne pojave — in zato tudi na kapitalistični družabni ustroj — ter mu očitajo, da se je »preživelo« in mislijo, da ga mora zdaj »namdomestiti« neka njihova naravna vera v »enakost« in »boljšega« človeka.

Kristjani sicer ne moremo zanikati, da utegne imeti ta novi pojav socialne preureditve človeške družbe svoje posledice za bodoči razvoj kulture, vemo pa — in to moramo zlasti danes močno poudariti — da je bil Kristus tisti, ki je prvi prinesel pred dvema tisočletjima človeštvu najpomembnejšo zapoved krščanske ljubezni in pravih socialnih odnosov. Res je sicer, da ta božji nauk skozi dosedanjo kulturno zgodovino še ni prodril docela tako, da bi zavladal vesplošno v našem javnem življenju. Res pa je tudi, da ni mogel prodreti še zaradi nas samih do povprečnega človeka, ker ni še dovolj pripoznal njegovih velepomembnih vrednot. Ostala je ta bistveno krščanska zapoved le bolj v srcih in dejanjih posameznikov in posameznih skupin ter redov (glej zgodovino kršč. dobrodelnosti²), ki so mogli le počasi zanašati njenega ognja v tkzv. masnega človeka. Ta se namreč v duhovnem spoznanju in etičnem dejstvom in le počasi dviga in pokristjanjuje. Krščanstvo sicer najtesneje spremlja in vodi to duhovno rast povprečnega človeka — in torej človeštva sploh, a pri tem ni vezano na posamezna tisočletja, čeprav se i v njih dovolj jasno kaže močan njegov vpliv. Ali si moremo misliti vso dosedanjo Evropo brez krščanstva? Saj bi bilo to leglo najogabnejših in najbolj zverinskih dejanj. Propadla nekdanja poganska rimska kultura uči dovolj. Šele ob takem odmišljanju in razmišljanju bi se nam odkrila marsikatera dobra in moralna stran v družabnem redu današnje Evrope, za katere ima svoje neizpodbitne kulturne zasluge krščanstvo in ki danes spričo konkretnih ran, n. pr. v gospodarstvu, stopa v ozadje pred »kratkovidnimi« očmi današnjega socialnega revolucionarja. To je trenutnostna nestrpnost in skepsa nad zmago krščanstva, ki se danes pojavlja zlasti v omenjenih vrstah in ki je slepa za dejstvo, da krščanstvo ni časovno vezano in da bo spremljalo človeštvo skozi vse bodoče kulturne boje — kot ga je spremljalo še vse doslej — do končne njegove duhovne zmage.

Vsakdo, ki ni slep za kulturne pojave, mora priznati, da vpliv krščanstva ni ostal brez haska tudi v kulturi zadnjih dveh tisočletij, le da njegovo vzgojno poslanstvo še nikakor ni zaključeno v njih. Mogli bi namreč za-

² Sedaj izhaja v skrčeni obliki v »Cvetju iz vrtov sv. Frančiška« pod naslovom: Obračun našega krščanstva.

sledovati skozi obe tisočletji močno in svežo rast krščanske osebnosti, ki poganja iz malega gorčičnega zrna, vrženega od božjega Sejalca na njivo človeštva, ki se bo nekoč razrastlo v moško drevo pokristjanjenega in poduhovljenega človeštva in njegove kulture.

Tiha revolucija krščanstva ne postavlja svoje zgradbe z mehaničnimi, ampak zgolj z duhovnimi sredstvi ljubezni in vere v onstransko življenje in odrešenje človeškega duha v Bogu.

Zato krščanstva nikakor ne moremo vzporejati morda z zgolj tostransko-časovnim nazorom marksizma, ki gleda v socialno praktičnejši ureditvi družbe svoj končni namen, če ga najidealneje pojmuje. Vsaka misel, da bo kultura na osnovi te »nove vere« nadomestila »preživljeno« krščansko kulturo, je torej zmotna in nekritična. Pač pa vsi taki več ali manj trenutni kulturni pojavi, ki so se doslej, se danes in se še bodo zadevali ob krščanstvo, pomenjajo le izrazitejše preokrete v rasti duhovne kulture, ker tej zadajajo potrebne razvojne preizkušnje in potrebne sunke na različnih njenih stopnjah. (Dalje.)

Za dobrobit mladine

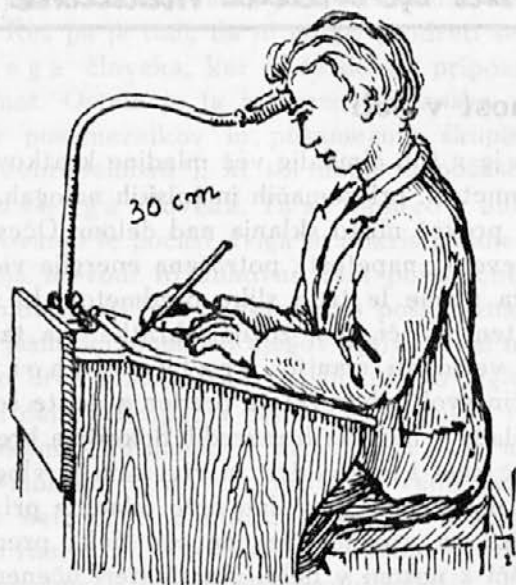
Ema Deisinger

Kratkovidnost v šoli

Dejstvo je, da je v šoli čimdalje več mladine kratkovidne. Pri risanju, pisanju, opisni geometriji, pri domačih in šolskih nalogah, pri ročnem delu i t. d. se mladina preveč nizko sklanja nad delom. Očesno jabolko je po nepotrebnem v preveliki napetosti, potrošena energija vida neekonomsko, vid slabí, mrežnica ujame le tiste slike predmetov, ki leže blizu očesa. Hrbtenica se pri tem usloči, prsi zožijo, skratka vsa ta nepravilna drža ima za posledico večjo ali manjšo kratkovidnost. Mnogi učenci izčrpajo na ta način svoj dober vid še preden zapuste šolsko klop.

V tem oziru vlada v nekaterih razredih dokajšnja brezbriznost. Učitelj (ica), ki je namreč sam kratkoviden in živi sam v vlogi kratkovidneža, je češče kaj malo pozoren na pravilno držo mladine pri delu v šoli. Šola se v glavnem ozira na vrednost izvedenega dela, premalo pa odvrča mladino, da ne tišči z nosom v delo. Marsikateri učenec »piše z nosom« in plača to držo s kratkovidnostjo. Na dober vid mora biti danes šola prav tako pozorna kot na telesno vzgojo, saj dober vid spada prav tako k telesni vzgoji. Dober vid je v premnogih življenjskih poklicih neizogibno potreben. Tudi ne smemo prezreti, da je človekovo predstavno življenje neposredno izročeno na doznave v tvarnem svetu s pomočjo dobrega vida. Delovna šola, ki daje konkretnejšo obliko praktične tvornosti, mora predvsem v učencih očuvati sposobnost dobrega vida. Seveda imamo za slab vid tehnični pripomoček, namreč očala, vendar se z očali ne da pridobiti izgubljenega dobrega vida, ampak obratno, z leti je treba nositeljem očal vedno jače leče, da kolikor toliko vidijo.

V marsikaterih življenjskih poklicih se poleg stvarne strokovne narobrazbe zahteva predvsem biološka sposobnost dobrega vida. Ta specialistovski biološki vidik dobrega vida mora šola danes tembolj upoštevati, ker je dober vid učencev v šoli dandanes že vedno bolj redek. Vidiku stvarjajočega načela in načela spontanosti delovne šole mora biti najtesneje prispojen tudi biološki vidik dobrega očesnega vida učencev. Učenec je često tako zakoreninjen v tej svoji razvadi nepravilne drže in bolšči z nosom v papir, da ne zaležejo često nobeni opomini bodisi doma bodisi v šoli. Stara navada, železna srajca. Za take učence, ki takoj zapadejo v to kvarno nepravilno držo, bi bil vsaj za dom priporočljiv čelni opornik, ki učencu onemogoča prenizko sklanjanje glave pri delu. Ta enostavni čelni opornik sestoji iz vitke in prožne jeklene palice, ki se v čelnem delu boči in nosi na svojih koncih viličaste, obložene, elastične opornike, ki se s tankimi jeklenimi trakovi prilegajo čelu. Gl. sliko 1! Ta priprava se priklopi z vijaki na mizo ali klop in z vijaki regulira prikladno višino. Ta aparat navaja mehanično učenca na pravilno držo pri delu in ga varuje pred kratkovidnostjo.

Slika 1
Čelni opornik

Dostavek urednika. Kaligrafske knjige navajajo vse mogoče za pravilno držanje telesa, a pozabijo dobro podčrtavati, v kaki oddaljenosti je držati oči od papirja ali zvezka. V vsaki knjigi o telesni vzgoji, o narodnem zdravju in pri navodilih za pisavo, naj bi bilo nekaj krepkih stavkov za varstvo oči. Pravilno držanje oči od predmeta naj postane za vsakega človeka navada, ki je neprecenljive važnosti. Šola se v pogledu oči težko izogne temu, da ne bi z ostrim zahtevanjem in priganjanjem k učenju nehote povzročevala, da otroci pri učenju kaj radi pozabljajo na pravilno držo života. Večkrat tiščijo otroci glavo in oči v čitanje, pisanje in risanje

pri slabi luči ali kar v mraku, posebno v kakih tesnih in temnih stanovanjih. — Na neki enorzredni šoli je učitelj med svetovno vojsko za nekaj let zapustil razred in je pouk nadomestovala učiteljica-začetnica, ki je bila zelo kratkovidna. Ko se je učitelj vrnil, je našel vse otroke, da so, kakor pravimo, z nosom gledali; celo učiteljev otrok je prevzel tako slabo držanje. V nevolji ga je učitelj moral doma zelo kaznovati, da ga je odvadil te nesreče in še z drugimi v šoli je tako postopal. Kratkoviden učitelj bi moral posebno paziti, da si otroci po njem ne pokvarijo vida ter bi jim moral eventuelno odkrito povedati, da sam vsled kakšne bolezni nima dobrih oči, a da učenci ne smejo posnemati njegovega gledanja od preblizu. Sicer pa prinesejo učenci večkrat že od doma iz raznih vzrokov kake pokvarjene oči. Prišla je kratkovidna služkinja v hišo in hitro so njej prepuščeni otroci mislili, da je prav, če se samo od blizu gleda ter so isto v tem posnemali. V mestih se dokaj pogosto vidi, da služkinje ali matere na cesti vozijo ležečega majhnega otroka v vozičku. Pa gleda taka oseba okrog, se razgovarja z ljudmi, otroka pa pusti, da mu ležečemu solnce sije naravnost v oči. Niti malo ne pomisli, kako bi sama ne mogla gledati v solnce. Kmečki otrok ni toliko v tej nevarnosti, ker se ga pestuje v pokončnem držanju ter se ne vozi v vozičku po modi. Opozarjam na knjigo »Šolska higijena in oko«, ki jo je spisal dr. Ivan Matko in jo je založila Banovinska založa šolskih knjig in učil v Ljubljani. Obsega 240 strani in je bogato ilustrirana.

Из društva

Naše učiteljstvo in Evharistični kongres

(Velikonočno zborovanje Slomškove družbe)

Letošnje velikonočno zborovanje Slomškove družbe je bilo vseskozi pod vtisom bližnjega evharističnega kongresa. Že pri sv. maši v frančiškanski cerkvi je zavladovalo pravo evharistično razpoloženje. Pred sv. mašo je imel pridigo g. dr. Roman Tominec o presv. Evharistiji kot najučinkovitejšem sredstvu in pravem cilju vzgoje. V svojem govoru je nanizal celo vrsto vzgojnih resnic, ki jih sicer vsak dan srečavamo v življenju, a se nikoli ne zavedamo dalekosežnosti njihovega vpliva. Kdor je slišal govor, mora biti prepričan, da edino verska vzgoja daje temelje za rast kremenitih značajev, plemenitih mož in žena, na katere se Cerkev in država lahko zaneseta. — Med sv. mašo je prepeval učiteljski pevski zbor velikonočne in evharistične pesmi. Ali je čudno, če je v takem razpoloženju sprejela zelena unionska dvorana kar trume učiteljstva, ki si je želelo takoj nadaljevanja v tej smeri?

Predsednik Slomškove družbe je uvodoma pozdravil vse tako številno članstvo, zastopstvo katehetov s predsednikom katehetskega društva prof. Pavlinom na čelu, drugo duhovščino, redovne sestre, viš. sod. svetnika dr. Lavrenčiča in še vse druge, ki prihajajo na zborovanja Slomškove družbe. Nato je podal besedo predavatelju g. F. Terseglavu, ki je govoril o socialnem vprašanju v luči Evharistije. Že dolgo v Slomškovi družbi ni bilo takega predavanja, ki bi mu bili sledili vsi brez izjeme tako napeto do konca; šele čez čas se je poslušalstvo zavedelo, da je konec in se je vsakdo znašel globoko zatopljen v razmišljanje, katero je predavatelj z vso silo razgibal. Mistično-

religiozna vsebina predavanja je vsakočar zajela tako nepopisno, da se ni in ni mogel ločiti. Lapidarni stavki, kakor: Evharistija je počelo vsega edinstva; pri obhajilni mizi se je ustvarila skupnost in vzajemnost krščanske družbe in kulture; bistveno važno je, na kakšni moralni duhovni osnovi stoji socialna stavba in na kateri; samo ena osnova je: ljubezen, ki družijo; ljubezen ni golo vbojajme-dajanje in krpanje socialne stavbe, ampak ustvarjajoč princip nove družbe; veselo oznanilo božjega kraljestva je povratek k Bogu, je skupnost božjih otrok; notranje življenje stori, da človek večno živi; Bog nas nikoli ne potrebuje. Razum varčuje in računa, ljubezen se razliva in razdaja, ne da bi se izčrpala; religiozni preobrat mora priti prej kot pa socialni; krščanska ljubezen noče napraviti ne iz bogatinov beračev, ne iz beračev bogatinov, ampak želi, da ima vsak toliko, da lahko živi človeka dostojno življenje, ki odpira pot v kraljestvo večnih vrednot in resnične sreče; krščanstvo je religija resnične večne kulture, ki človeka ne zaslužnjuje sebičnim nagonom, ampak ga osvoboduje; iz krščanstva raste Bogu podobna osebnost; ljubezen, ki iz Evharistije raste, premosti prepad od jaza k tebi; učenci evharistične vere morajo biti elita za apostolsko delo... in mnogo drugih, ki so trkali na srca posameznikov, se ne dajo kar mimogrede do kraja doumeti in vrstiti med duhovni inventar, ampak vzbujajo korenito samovglabljanje. Zato je umevno, da so po vihnem aplavzu poslušalci enodušno želeli, da se predavanje objavi.¹ Predsednik se je predavatelju najprisrčneje zahvalil.

K besedi se je oglasil podpredsednik pripravljalnega odbora za evharistični kongres višji sodni svetnik v p. g. dr. Lavrenčič. Prinesel je pozdrave pripravljalnega odbora, katerim je kot oče pridal še svoje in pa iskreno zahvalo za veliko in težko nalogo, ki jo učiteljstvo vrši, ko vzgaja mladino v krščanskem duhu. Poudarjal je, da učiteljstvo najbrž niti ne slutiti, kakšno dobroto vrši staršem, družbi, narodu in državi, ko vzgaja na krščanskih temeljih; kajti vse se ruši, vse propada, le resnica bo ostala. Nadaljeval in privzel je iz Ben-Hurja priliko, kako je bil ta judovski junak žalosten, ker ga je Rimljan Meesala zaničeval, da je Jud. Mati njegova pa mu je pomirila srce, ko mu je povedala, da so edino Judje tisti, ki poznajo pravega Boga; naj bo ponosen, ker je Jud. Zdi se, da so sedaj časi, ko bomo tudi kristjani in katoličani mogli s ponosom poudarjati to, kar smo. Samo kristjani moremo rešiti družbo, a ne z revolucijo, ampak z ljubeznijo. Morebiti smo tudi mi sami krivi, da ni tako na svetu, kakor bi moralo biti; zato je treba, da storimo vse, da pride Kristusova resnica do zmage. Kot podpredsednik pripravljalnega odbora prosi, naj bi učiteljstvo povsod sodelovalo, da bi evharistični kongres sijajno uspel. To pa ne le zunanje, ampak na znotraj se moramo preroditi v presv. Evharistiji. Ta duh naj pride v nas in v vse, ki delajo za evharistični kongres in se ga bodo udeležili, da se bo pokazalo, da je Evharistija tisti kvas, ki bo prenovil svet.

Za ta prelepi pozdrav so se poslušalci zahvalili z vihnim ploskanjem in predsednik se je govorniku prisrčno zahvalil.

Ker pa je učiteljstvo želelo podrobnejših in točnejših podatkov o pripravah za evharistični kongres, se je k besedi oglasil g. prof. dr. Capuder, ki je točno in natančno vse pojasnil: dvojno nalogo bo imelo učiteljstvo pri evharističnem kongresu: 1. da bo sodelovalo pri mladinski prireditvi na Stadionu, ko bo pripeljalo mladino h Kristusu. Naj bi ne bilo med slovenskim učiteljstvom nobenega, ki bi pri tem ne hotel sodelovati; 2. pri stanovskem zborovanju. Stanovska zborovanja na evharističnem kongresu so zamišljena tako, da bodo vsi stanovi, moški in ženski, imeli lastno zborovanje v 22 ljubljanskih dvoranah. Pripravljalni odsek za zborovanja vrši že sedaj pripravo zaradi tega, da je

¹ Predavanje izide v posebni knjižici.

enotna in da se temata na zborovanjih ne bodo križala. Mišljeno pa je tako, da bo na vsakem stanovskem zborovanju troje govorov, in sicer: en govornik bo razložil težave dotičnega stanu, drugi bo usmeril vse delo tistega stanu v smer KA, tretji pa bo podal presv. Evharistijo, kot notranjo silo za vse to delo. Enega izmed teh govorov bo imel duhovnik, enega član dotičnega stanu, enega pa zastopnik Hrvatov. Tako bodo imeli učitelji in učiteljice vsak svoje zborovanje, in sicer v dvoranih Vzajemne zavarovalnice, ki so Stadionu najbližje, da bodo po opravljenem delu pri mladinski prireditvi na Stadionu čim hitreje prišli k zborovanju. Z navdušenimi besedami prosi, naj bi vsak in vsaka storil vse, da bo evharistično slavje tudi od strani učiteljstva čim sijajnejše in popolnejše.

Zborovalci so poročevalcu živahno ploskali. Vprašanja pa so nastala, kako bo s tema stanovskima zborovanjema, ker bodo morali učitelji in učiteljice prevzeti vso skrb in odgovornost pri nadzorovanju otrok ter jih tudi spremiti nazaj domov. Gospoda podpredsednika pripravljalnega odbora so zborovalci naprosili, naj se obe učiteljski zborovanji preneseta na drugi dan.

K besedi se oglasi še urednik »Slovenskega Učitelja« g. F. Lužar, ki poroča, da bo prihodnja številka »Slovenskega Učitelja« zaradi evharističnega kongresa slavnostna in prosi za to številko primernih prispevkov. Končno se je predsednik vsem zahvalil za sodelovanje in ugotovil, da so prav taka predavanja, kakor jih je imelo to zborovanje, posebno aktualna in da najlažje vodijo do uresničitve gesla Slomškove družbe: »Bog, mladina, domovina!«

Književne vesti

Cerkvena zgodovina. Spisal dr. Josip Jeraj. — Pred seboj imamo zgodovinsko delo, zbrano gradivo cerkvene zgodovine, pregled in sliko, kako se je Kristusova cerkev razvijala. Pisatelj pravi v opombi (str. 7): »Občno cerkveno zgodovino sem napisal na poljudno-znanstven način z domorodnega vidika. Z izdajo knjige sem hotel predvsem uresničiti eno točko programa, ki sem ga razvil v knjigi »Naša vas« (založila Šolska Matica v Ljubljani). Po tem načrtu bi se naj sestavili za vse panoge vaške vede primerni učbeniki, ki bi bili pisani z domorodnega vidika. V tej knjigi sem poskušal napisati cerkveno zgodovino s stališča naše slovenske (oz. jugoslovanske) domačnosti za naše katehete. Zato sem se vsepovsod trudil pokazati, kako so se svetovnozgodovinski dogodki cerkv. zgodovine odražali v dogodkih naše ožje domovine. Tako je po načrtu samoposebi prišlo, da je v knjigi slovenska zgodovina v ospredju.« — V knjigi so opisani odlični cerkveni zgodovinarji iz starega, srednjega in novega veka. Oče cerkvene zgodovine je Evzebij, škof v Cezareji († 340), ki je prvi zapisal v desetih knjigah v grškem jeziku cerkveno zgodovino do l. 324. Cerkev je postala univerzalna po padcu Jeruzalema (l. 70 po Kr.), ko je propadlo judovsko krščanstvo, ki je hotelo na neokrnjenih judovskih izročilih graditi krščanstvo (str. 19). Od str. 75 je v § 38. očrtano pokristjanjenje Slovanov in (v § 39.) Slovencev, nadalje Hrvatov, Srbov

in drugih. V visokem srednjem veku najdemo zajemljive označbe o cerkveni znanosti (sholastika in mistika). Poseben poudarek ima v § 64. sv. Tomaž Akvinčan iz 13. stol. »On je končno razvozal vprašanje pravilnega odnosa med vero in znanostjo, razumom in razodetjem, naravo in nadnaravo. Kar so predniki samo želeli, je mojstrsko dovršil. Opredelil je pravilni odnos verskih skrivnosti in naravne znanosti. Pa ne samo to! Sijajno je opozoril tudi na nepremakljive meje vsake pozemeljske znanosti. Modroslovje sme sicer globoko prodirati v notranji tempelj božjih resnic, vendar se mora spoštljivo ustaviti pred nepristopnim svetiščem večno neodumljivih božjih skrivnosti.« »Na neprekosljiv način družil vse bogoslovno znanje cerkvenih očetov z miselno ostrino grškega genija Aristotela ter ustvarja novo delo, kakršnega v bogoslovni vedi ni bilo ne pred njim ne za njim.« V § 69. je podana cerkvena umetnost. Za pesništvo je navedeno, kako je izrazit znak vesoljstvenega veka krasno latinsko pesništvo. Vse nadkriljujejo (iz 13. stol.) zanositi slavospevi (himni), n. pr. »Pange lingua«, »Dies irae, dies illa«, »Stabat mater«. Od § 70. dalje prihajajo opisi cerkvenih organizacij in splošni razvoj krščanstva na Slovenskem. Solnograška nadškofija in oglejski patriarhat v tej dobi, ustanovitev lavantinske škofije i. dr. — Druga polovica knjige obsega novi vek, a mislim, da sem že s prvo polovico opozoril, kako važne razprave so v knjigi in kako posebno na-

tančno opisuje slovansko cerkveno zgodovino. Knjiga je tako prvi slovanski oris občne cerkvene zgodovine s posebnim ozikom na slovanske narode. — Poleg navadnega kazala je na koncu knjige tudi »Imensko kazalo«. Navedena je še vrsta papežev in škofije v Jugoslaviji. Pri teh je pristavljeno število katoličanov, duhovnikov, župnij, bogoslovcev in gojencev. Skupaj je 20 škofij in okrog 5 in pol milijona katoličanov. — Knjiga »Cerkvena zgodovina« je v komisijski založbi Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta 5, ter stane izvod 36 Din (ter poština). Izredno je poceni, ker obsega 288 strani v velikem oktavu. F. Lužar.

»Evharištične šmarnice«. Pripravljali odbor za II. evharištični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani 1935. Je izdal posebne šmarnice. Srečna je bila misel prirediteljev, naj bi mesec maj s svojimi staroslavniimi šmarnicami pripravljali naše duše na veliko evharištično slavje, ki ga svojemu Bogu, pričujočemu v svetem Rešnjem Telesu, Jugoslavija s tem, da ob Njem, kot »mikrokozmu« vse naše religije, obnovimo vse prvine našega veroučevanja. In zato te šmarnice niso delo enega pisatelja, temveč plod najboljših naših bogoslovcev, ki so od vseh strani osvetlili to sveto skrivnost.

V početku govore šmarnice o najstarejši zvezi med češčenjem sv. R. T. in češčenjem Marijinem ter o evharištičnih kongresih sploh (Turk), o veri v zakrament (Košmerlj), o nje- ga dogmatski skrivnosti (Fabijan) ter o »zgodovini« sv. R. T.: nje- ga starozakonskih prispodobah mani in velikonočnem jačnetu (Slavič) ter o novozakonskih obljubah in postavitvi sploh (Snoj), o starokrščanskih simbolih in današnjih imenih (Dostal), o prvih obredih (Fr. Ušeničnik), in prvih mučenih (Lukman) ter o prvih zmotah (Odar). To bi bile nekako dogmatsko zgodovinske studije, ki so jih napisali strokovni bogoslovci, da pokažejo vire, odkod je Cerkev zajela vero v sv. R. T., kje sloni ta živa vera, ki rodi mučenike, in kako je sila krivovercev ni uničila. — Nadaljnji majski dnevi so kontemplativnega značaja, ki nai v nas pokažejo načine češčenja sv. R. T. (Zerjav), na zvezo s Cerkvijo in na sv. R. T. kot pospeševalca cerkvene edinosti (Grivec), na žarišče misijonskega žrtvovanja (Ehrlich), navdih umetnosti (Kimovec), in središče sv. maše (Fabijan). Škof Rožman govori o duhovništvu Kristusovem, drugi zopet o duhovniških šolah (Potočnik) in o R. T. v dušnem pastirstvu, o obhajilu — viru življenja (Fajdiga), o cerkveni zapovedi velikonočnega obhajila (Klinar), o pripravi in zahvali zanj (Koretič), o pogostnem in vsakdanjem obhajilu (Jaklič), o obhajilu za otroke (Demšar), ter o sv. popotnici (Klinar). Sv. R. T. pa ima tudi svoj sociološki vpliv na človeka v družbi, na družino (Terčelj), na družbo sploh, ki ji ustvarja največjo vez ljubezni, je obramba trudnim in zapuščenim (Ahčin) in izmiritev naroda (Ujčič). — Zadnji šmarnični dnevi pa

so posvečeni sv. R. T. in človeškemu trpljenju (Finžgar), ter veselju (Aleš Ušeničnik), zaključek pa Zakramentu kot poroštvo častiljivega vstajenja (Opeka).

Tako so Evharištične šmarnice nekaj izrednega in prvovrstnega, ki bodo privlačile seveda najbolj inteligentne vernike. — Ob duhovnikovi razlagi pa bodo deležni njih blagoslova tudi najširše plasti naroda Sicer pa je knjižica tako notranje bogata na mislih in zgodovinsko-znanstvenem gradivu ter živem religioznem življenju, da izgublja značaj majskega prigodnic ter se označuje kot bogoslovni almanah o najsvetejši katoliški resnici — sv. Evharištij ter tvori važen donesek naši bogoslovni književnosti.

Knjiga ima 356 strani male osmerke in stane vezana z rdečo obrezo 30 Din, z zlato 35 Din brez poštine. Naroča se pri Glavnem pripravljalnem odboru, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7.

Iz mojih rimskih let. Spisal dr. M. Opeka. Kanonik dr. Mihael Opeka nam je podaril novo knjigo — topot ne govorov, marveč druge — čisto svojske vsebine. Kakor v mozaiku je razgrnil pred nami spomine iz tistih svojih življenjskih let, »ki v njih mladenič dozoreva v moža«, in se je on v središču krščanstva, v večnem Rimu, pripravil za vzvišeno duhovniško službo. — Po kratkem opisu poti zdoma v Rim, očrta najprej slavno zgodovino kolegija Germanika-Hungarika, ki mu je postal za sedem let nad vse ljub dom v tujini. Potem slika na podlagi lastne izkušnje življenje v zavodu; podčrtava zavodove vzgojne smernice in metode; seznanja z znanstvenim stremljenjem in dogajanjem doma in na visoki soli Gregorjanski. Od zavoda in univerze pa nas vodi po samem rimskem mestu. Razkazuje stari, poganski — podzemeljski — in novi, krščanski Rim po nje- ga najlepših spomenikih, najmočnejših svetiščih, najznamenitejših krajih. Posega v zgodovino in opisuje sodobnost: rimske posebne šege in navade, praznike in slovesnosti. Tudi v okolico Rima nas pelje — bližnjo in bolj oddaljeno — in nam pokaže mikavnih zanimivosti na ondotnih krajih in ljudeh. Predstavi nam celo vrsto slovitih mož, ki jih je imel srečo spoznati v Rimu in v zavodu — velikanov kreposti, učenosti in gorečnosti za Boga in Cerkev, z brezprimernim papežem Leonom XIII. na čelu. V opisovanj krajev in ljudi pa vpleta plastične prizore in dogodbe, resnične in vesele, poučne in zabavne — vse tja do viškov svojih osebnih doživljajev: nove maše, slovesa od večnega mesta in — po sedmih letih — povratka v domovino. — Iz naslovov dvaindvajsetih poglavij knjige najlaže zaslutimo vso njeno obilno in pestro tvarino. Evo jih:

I. Zdoma za sedem let. — II. Collegium Germanicum-Hungaricum. — III. Začetne zgodbe na novem domu. — IV. »Virtuti et Musis«. — V. Prvič pri Sv. Petru. — VI. »Evviva il papa re!« — VII. Naša prisrčna

svetišča. — VIII. Rimski božič. — IX. San Saba in Pariola. — X. V podzemeljskem Rimu. — XI. Odlični gostje. — XII. Ob sledovih davnega veličja. — XIII. Vihar veselja v Izraelu. — XIV. Leon XIII. in germaniki. — XV. Romanje k sedmerim cerkvam. — XVI. Kardinal Pavel Melchers. — XVII. Počitnice in še marsikaj. — XVIII. Na papeževem rojstnem domu. — XIX. Proti cilju. — XX. »Introibo ad altare Dei«. — XXI. Zgodbe pred koncem. — XXII. »Krčmar pri Treh kronah« in konec. —

Izbrano opremljena knjiga ima 208 strani tiska in 50 listov slik na posebnem, najfinejšem papirju. Stane trdo in elegantno broširana 45 Din, v platno vezana 56 Din. Po pošti 2.50 Din več. Naroča se pri založnici, Misijonski tiskarni, Groblje-Domžale.

Boštjan iz predmestja. Socialna igra. Založila »Založba ljudskih iger« v Kranju. — Cena 20 Din, za naročnike rednih izdaj 15 Din. — Drama ima za napotek te-le odstavke: Moderni junak, kakršen je Boštjan, mora z odra prevzemati množice gledavcev. Dela se je lotil holandski frančiškan J. Benoit. S tenkočutnim poznavanjem odra je zgoštil Boštjanovo podobo v dramo, ki o njej lahko mirne duše rečemo, da je izvrstna. To ni dramatičarjeva v običajnem pomenu besede, to je, lahko rečemo, nova stvaritev, ki se je zgolj vestno držala Herwigovega stila in njegovih namenov. Boštjan iz predmestja nam nevsiljivo pokaže, kje je pot in kje socialna rešitev. Naj bi sleherni od nas spoznal, da mora postati takšen, kakor je bil Boštjan. Če se to doseže, so vsa vprašanja rešena. Boštjan naj bi bil našim delavskim odrom in njihovim gledalskim občinstvom kašipot, naj bi jim bil socialni tečaj, naj bi jim bil duhovne vaje. Boštjan je lahko program.

Ivan Cankar, Zbrani spisi XVIII. zvezek. Uvod in opomba napisal Izidor Cankar. Založila Nova založba v Ljubljani 1935. Str. 435. Cena: broš. 68 Din, polplatno 80 Din, platno 86 Din, polusnje 110 Din.

Ta predzadnji in najboljše zvezek Cankarjevih zbranih spisov prinaša knjigo »Moja njiva« in »Črtice do 1914«. »Moja njiva«, ki jo je bil Ivan Cankar sam pripravil za tisk, pa je izdajo najbrž preprečila svetovna vojska, je po pesnikovi lastni izpovedi ena njegovih najboljših knjig. V štirih razdelkih: Trenotki, Iz naše doline, Tuje življenje in Ob svetem grobu se mojstrsko završujejo črtice, ki so jih započele »Vinjete«, v nadaljnjem izzvenevajo glasovi knjig o dolini šentflorjanski, odpira pa se nov svet dveh skrajnosti: lastnega življenja, ki z očiščujočo izpovedjo obnavlja spomine svoje mladosti, in tujega življenja, ki z globokim umevanjem vsega stvarstva prodira celo v živalsko dušo in odkriva njene skrivnosti. Zlasti pa je Ivan Cankar v vrsti črtic »Ob svetem grobu«, ki so vrh in zaključek te knjige, postavil svoji materi spomenik, da ga ne pozna enakega vsa svetovna književ-

nost. Zato nam bo razumljivo, da mu je bila ta knjiga posebno pri srcu. Prav tako so »Črtice« — do l. 1914 večinoma odlomki pisateljevega lastnega življenjepisa, zlasti nedokončani »Ottakring« — v vseh pa se čuti, kako Ivan Cankar iz nekih notranjih slutenj dopolnjuje in zaključuje svoje delo in življenje, kar je tudi urednik teh spisov postavil kot izhodišče svojega uvoda. Urednik trdi, da je v teh črticah Ivan Cankar dosegel najvišjo stopnjo svojega pisateljskega mojstrstva in da je ostal na tej stopnji do konca svojega življenja, bodisi v preizkušenem moškem pogledu na svet, bodisi v nežni dovršenosti svoje oblike. Izčrpno literarno zgodovinske opombe pojasnjujejo postanek posameznih del in prinašajo zanimive dokumente o njih. Požrtvovalnost založnice, ki je za izdajo Cankarjevih del zastavila vse svoje moči, naj dobi obilo odziva v našem občinstvu. Kljub temu, da je pričujoči zvezek mnogo obširnejši od dosedanjih, je ostala cena neizpremenjena.

Za nov družabni red. Drugi zvezek; Cilji in pota, prvi snopič. Sistem krščanskega socialnega aktivizma. Spisal dr. Andrej Gosar. — Kadar se prilično spomnim na sedanji socialni red in na slučajne spise, ki o tem razpravljajo, mi prihaja tudi na misel odvisnost človeka od mnogih zunanjih vplivov. Pomisleke daje naraščajoča mladina in pa posebej starejši ljudje, ki so v raznih stanovih, a v splošnem v tako različnem dobrem in slabem položaju. Pa prihajajo od vseh strani kaka načela in krilatice o štednji, o delu, o dobrinah in o tolikih negotovostih v gospodarstvu. Pri razmišljanju in gledanju takih osnov je dokaj razlik, ki zahtevajo opredelitve, kaj je prav za posameznika in kaj bi bilo iz nekega vidika ugotovljeno za splošnost. Tu so kot podlaga iz najnovejših izsleditev posebno dobrodošla razglabljanja dr. Andreja Gosarja s knjigo »Za nov družabni red — Cilji in pota«. Knjiga je nadaljevanje prej izišle knjige »Uvod in osnove«. — V II. zvezku, ki je letos izšel, je v predgovoru označena sestava knjige. Jedro vsega družabnega problema je najprej obdano cd obsežnega kompleksa socioloških in gospodarskih osnov ter pogojev obče blaginje. Ta del, ki obsega približno dve tretjini celega spisa, je kakor meso, v katerem se jedro (obča blaginja) razvija in od njega neposredno živi. Vse to je pa zopet zajeto v okvir svetovnonazornih načel, stremiljenj in sil (str. 9). »Za pravo blaginjo so poleg gmotnih sredstev potrebni še primerni kulturni in zlasti tudi socialni pogoji, ki šele vsi skupaj storijo, da je naše življenje dovolj prijetno in udobno — ali kot smo v prvem zvezku navadno rekli, da je človeka vredno in njegovemu stanu primerno. Kjer tega ni, tam sploh ne more biti govora o blaginji« (str. 15). Pisatelj razpravlja še mnogo drugega o blaginji, navaja relativni značaj blaginje in različne vzroke. Zelo je opredelil razlike v posebnih okolnostih, n. pr. na deželi in v

mestih. Na str. 50 navaja o porasti individualnih potreb pa o kulturnem in moralnem napredku ljudi. »Seveda se ne dá tajiti, da je moderna civilizacija zanesla med ljudi celo vrsto »potreb« in »dobrin«, ki so jim samo v kvar, bodisi telesno bodisi duhovno. Alkoholizem, kajenje, uživanje raznih mamil (morfij), razne modne norosti, slab tisk (kvarni romani), polteni filmi itd. Kljub temu bi bilo vendarle pretirano trditi, da je sodobna kultura in civilizacija človeštvu več škodila kot koristila« (str. 51). Veliko je poučnega pri pojasnitvah o kolektivnih potrebah, ki so skupne večjemu številu ljudi. Popolne enakosti v plačah ni nikjer, a pisatelj navaja na str. 75 resnične podatke o prevelikih dohodkih mnogih ravnateljev pri industrijskih podjetjih, ki pomenijo krivico v času, ko morajo milijoni drugih trpeti največje pomanjkanje. V 5. obsežnem poglavju so opisani značilni pojavi, ki so tesno združeni z občo blaginjo, to so raz-

košje, moda, alkohol in kajenje. Razkošje je luksus, ki zadovoljuje nepotrebne (odvišne) potrebe. Tu zveemo marsikaj o potratnosti iz raznih zgodovinskih primerov. Belliot našteva sedmero zlih učinkov razkošja, a vsi so odvisni od tega, kakšni so ljudje sami (str. 93). 6. poglavje govori o etičnem in družabnem pomenu obče blaginje. Subjektivna blaginja poedincev je ena najbistvenejših osnov obče blaginje. V tem poglavju je mnogo pripominjanega z ozirom na delavca in uradnika. — Vse razprave v knjigi so tako jasno predstavljane, da jih vsakdo lahko umeva. S pridom bosta vzela knjigo v roke duhovnik in učitelj, ki imata tolikrat priliko, da prideta z ljudmi v razgovor o aktualnih družabnih problemih. Knjiga je izšla v Družbi sv. Mohorja v Celju kot 8. znanstvena knjiga in bo imela, ko izide vsa, okrog 600 strani. V subskribciji ji je cena 99 Din, vez. v platno 111 Din. F. Lužar.

Beleške

Iz govora prosvetnega ministra. Prosvetni minister gospod Stevan Cirić je imel dne 24. marca po radiu govor o naših prosvetnih vprašanjih. Prosveta je najvišje merilo za vrednost posamezne državne skupnosti. Države in narodi so propadli, toda njihovo vrednost cenimo še sedaj po tem, kaj so storili za napredek človeštva. Ne glede na preteklost, ki dokazuje potrebo kulturnih stremljenj, pa zahteva sedanost od nas, da svoje kulturne pridobitve ohranimo in da jih še izpopolnimo. V ostri tekmi življenja zmagata samo boljši. Da postanemo boljši in da lahko zmagamo, moramo prosveti posvetiti vso pozornost. Zato bi ne bilo večje napake, kakor žrtvovati kulturne potrebe v škodo prosvete tistim trenutnim težkočam. Zato jih moramo nekako olajšati, ker bi v nasprotnem primeru ravnali krivo in bi se to prej ali slej maščevalo. Napak bi bilo gledati na prosveto kot na potrebo, za katero so potrebne samo žrtve, in ki bi bilo tudi brez nje mogoče izhajati. Vprav obupna je misel, kaj vse iznašajo v javnosti nesmiselnega in kakšne redukcije zahtevajo v prosveti. Pa še tisto, kar naj ostane ali kar mislijo, da bi moralo ostati, merijo z merili materialne vrednosti za socialne in gospodarske potrebe. Tako

smo prišli do čudne psihoze, da književnost in drugo prosvetno delo cenijo samo kot vir za življenje tistih, ki se z njim ukvarjajo. N. pr. gledališča »prenašamo«, češ da bi brez njih ostal cel stan brez dela. V resnici pa gre za izredni pomen vseh teh kulturnih tvorb, ki pomenijo v resnici pravi napredek i države i naroda, kajti brez njih bi padli nazaj. Kakšen greh bi šele bil, če bi puščali vneimar same temelje kulturnih stremljenj našega naroda, narodne in druge šole. Naše šolsko vprašanje je zelo zamotano. Takšno bi bilo tudi brez gospodarske stiske, ki ga je komplicirala do strašnega obsega. — Samo nacionalno prekaljeni učitelji in profesorji lahko popolnoma zagotove nacionalno vzgojni značaj šole, ki mora poleg številnih plemenitih in vzvišenih ciljev zmerom ostati največji cilj naše šolske in naše prosvetne politike. — Mladina mora postati tisto, kar je bila. Tudi zato, ker njeno slavno ime popisuje najlepše strani naše zgodovine. Mladina je prva že v 60 letih preteklega stoletja zasanjala naše zedinjenje. Ta najlepša ideja je njena. Ona je pripravljala duhovni in nadaljnji zamah mali Srbiji, da je osvobodila najprej Niš, nato pa ves klasični jug in s svojim elementarnim gibanjem neposredno pred velikim osvobojenjem in zedinjenjem je

kakor zmerom pred vsemi velikimi dogodki bila v svesti zmage, a žrtev, ki jih je prestala v času teh vojn, do mučeniških preizkušenj krvave svetovne vojne, so jo tako povzdignile, da gledamo v njej velikega junaka naše slave. Zmerom polna vere v narodno bodočnost je čakala najlepšo ustvaritev najlepše domovine, kakršno je narod kdajkoli imel. Tudi če danes vidimo znamenja njene slabosti, moremo in moramo verovati, da se jih bo mladina sprostila. Takšne reči so bile tudi poprej. In z očitkom je zapel pesnik: Omladino, diko stara! Omladino, jade mladi! Mladina se je zmerom pognala kvišku, pripravljena, da z novimi deli sebi v čast in narodu v ponos resnično služi narodu. Slabosti so minljive, mladina je pa večna. — Tudi sodelovanje med šolo in cerkvijo ne sme naleteti z nobene strani na ovire. Cerkev opravlja vzvišeni posel oplemenitenja človeških duš. Kdaj pa sta bila veličina in spokoj potrebnejša kakor danes, ko silijo splošne nevolje vprav k obupu?

Škof dr. Rožman izletnikom. »Ponedeljski Slovenec« je že poročal, da se je vršila v Govejeku na kraju Gonte nad dolino Ločnice na vel. ponedeljek otvoritev in slovesna blagoslovitev obrtniške-izletniškega doma. Ustanovljena zadruga je kupila posestvo gospodarsko propadlega kmeta in je že deloma preuredila poslopje v izletniški prostor. V koči je stalen oskrbnik, ki mora postreči zadrugarjem in drugim izletnikom s hrano in pijačo. Krasno vreme in vest, da bo sam g. škof dr. Gregorij Rožman prišel v planine, sta privabila veliko izletnikov iz Ljubljane in ljudi iz bližnje in daljne okolice. Prevzvišeni g. škof je ob enajsti uri opravil sv. mašo na prostem, potem pa blagoslovil novo kočjo. Med sv. mašo je imel globok cerkveni govor, v katerem je pohvalil misel, da so si tudi obrtniki oskrbeli svoj izletniški dom. Naravno je, da tisti, ki pri svojem poklicnem delu, v delavnicah, pisarnah in uradih nimajo zadosti svežega zraka in toplega sonca, žele priti od časa do časa ven na deželo v prosto naravo, v hribe in planine, kjer se razvedrijo, dobijo novih moči in za čas pozabijo moreče skrbi

vsakdanjega življenja. Vprav obrtniško delo se navadno vrši v takih premalo zdravih prostorih in delavnicah. Zato je spontano hrepenenje po oddihu v naravi popolnoma v skladu z božjo voljo, ki hoče, da skrbimo za zdravje svojega telesa in svoje duše. Bog je ustvaril vse krasote sveta za človeka, da bi se človek po njih dvigal k Njemu, ki je vir vse lepote. Ravno na hribih, kjer se človeku odpre mogočen razgled na doline in daljne hribe, imamo priliko opazovati veličastnost božjega stvarstva v vsej krasoti. Vse, kar utrjuje človekovo telo v dovoljenih mejah in dviga duha, je od Boga blagoslovljeno.

Pomniti pa je, da tudi v hribih veljajo božje postave. Le dovoljeno razvedrilo na planinah človeka poživi in okrepi, da se svež z novim optimizmom vrne v svoje vsakdanje poklicno delo. Kdor pa hodi v planine iskat nedovoljenih užitkov in delat greh, se s težko dušo vrača s svojih izletov domov. Vse vedenje izletnikov bi moralo biti tako, da bi nas Kristus nikdar ne imel za kaj karati, če bi se nam pridružil kot tovariš na naših izletih. Kakor sta dva Gospodova učenca vsa trudna in potrta šla ven iz mesta Jeruzalema v kraj Emavs in sta vsa nenadoma oživela, ko se jima je prikazal na poti, tako se bodo tudi vsi, ki hodijo iz mest v naravo in planine na čist zrak in toplo sonce, okrepljeni vračali domov po dovoljenem razvedrilu, ker bo od Boga blagoslovljeno.

Izrek Anatola Francea o bolesti. Na žareči granit bolesti je človek postavil ljubezen in pogum, junaštvo in pomilovanje, skupino vzvišenih znakov in spreved strašnih ali ljubkih kreposti. Če bi jim manjkala ta podlaga, bi padle te krasne slike vse skupaj v brezno praznosti. Človeštvo ima temni občutek potrebe bolesti. Postavilo je pobožno žalost med kreposti svojih svetnikov. Srečni oni, ki trpé, in gorje srečnim! Evangelij je zato, ker je dvignil ta klic, vladal svet dva tisoč let.

Naši bratje za mejami. Kaj bi moral vsak slovenski otrok o tem vedeti?

Vsak slovenski otrok mora biti globoko prepričan o tem-le:

En narod smo, ena družina, eno telo. Vse ljudi smo dolžni ljubiti, a nismo dolžni ljubiti vseh ljudi v isti meri, z isto jakostjo. One, ki so nam po naravi bližji, smo dolžni bolj ljubiti. Saj tudi očeta, mater, sestre, sorodnike smemo in moramo bolj ljubiti nego ostale ljudi. Večja mora biti naša ljubezen do onih, ki so z vezmi narave, krvi tesneje zvezani z nami. Čim bližji nam je kdo, tem bolj ga moramo ljubiti. To je zapoved narave, to je tudi zapoved urejene krščanske ljubezni do bližnjega.

Lastni narod nam je bližji nego drugi narodi. Zato smo ga dolžni bolj ljubiti. To je naša npravstvena ali etiška dolžnost. Napako proti ljubezni do bližnjega stori, kdor je nasproti lastnemu narodu brezbrizen ali če zataji pripadnost do njega.

Narod je družina. Dolžni smo ljubiti svoje brate in sestre po krvi in jeziku.

Narod je organizem, je telo. Če en ud trpi, vsi ostali udje sotrpijo. Če trpi en ud, trpi celo telo. Če tepejo naše brate za mejami, nas tepejo. Zato ne moremo biti brezbrizni, če zatiramo naše brate za mejami. Vsak udarec, namenjen našim bratom onstran meja, zadene nas vse. Ko bijejo naše brate po krvi in jeziku, vztrepetava celo naše narodno telo. Mi vsi čutimo bol, ki jo trpijo naši sonarodnjaki. To je zakon vzajemnosti vsakega organizma. Za vsak organizem velja: Eden za vse, vsi za enega!

Ne smemo torej in ne moremo biti brezbrizni nasproti trpečim, ogroženim, ločenim udom našega narodnega telesa. Ne čutili bi slovensko in slovansko, če bi bili topi in brezbrizni spričo krivic, ki jih trpijo naši bratje za mejami. Kakor telo posveča največjo skrb in brigo bolnim, ogroženim, trpečim udom, isto mora storiti narod. Narod je dolžan, da brani svoje ogrožene ude in da jim posveča prav posebno skrb in pozornost. Isto dolžnost ima vsak posamezen ud narodnega telesa. Kajti vsak ud telesa živi ne samo zase, mar-

več tudi za druge. Zato nihče ne sme in ne more reči: Kaj me brigajo ostali udje narodnega telesa! Samo ta je pravi Slovenec, kdor čuti s trpečimi brati!

Rekli smo: Čim bližji nam je kdo, tem bolj ga moramo ljubiti. To je zahteva urejene krščanske ljubezni. Zato moramo našim slovenskim otrokom povedati tudi sledeče — in zopet je šola v prav posebni meri poklicana, da stori to:

Po naravi so nam naši slovanski bratje: Hrvatje, Srbi, Bolgari, Čehi, Slovaki, Poljaki, Rusi bližji nego drugi ljudje. Zato je zahteva narave in zahteva urejene krščanske ljubezni, da jih bolj ljubimo nego one, ki niso z nami zvezani z vezmi krvi in jezika. Naša npravstvena dolžnost je torej, da naše slovanske brate bolj ljubimo nego ostale ljudi. Naša ljubezen do ostalih slovanskih bratov torej ni nekako megljeno, brezplodno vseslovansko čustvanje, marveč je naša npravstvena, etiška dolžnost. Upravičen je torej klic: **Slovani vseh dežela, ljubite se!** V. C.

O patriotizmu. Ob priliki zadnjega evharističnega kongresa v Lurdu je podal zastopnik papeža, državni tajnik kardinal Pacelli, novinarju lista »Echo de Paris« izjave o domovini in patriotizmu. Kardinal je najprej poudaril veliko vlogo, ki jo igrajo sredi duhovne krize sodobnega človeštva francoski katoliški pisatelji, predvsem Mauriac in Claudel. Nato je dejal, kako ga je globoko ganila vernost francoskega naroda, ki je vedno bila združena z najpristnejšim patriotizmom. Potem je dejal: »Imamo dva patriotizma: napačni patriotizem, ki je domovino spremenil v barbarski fetiš, nasičen od tiranije in krvi — Bog naj obvaruje Evropo pred takim bičem! — drugi pa je pristni patriotizem, o katerem je sveti oče nedavno zastopnikom francoske mladine dejal, da spoštuje domovino kakor mater, ki nam je darovala življenje. In res, domovina je mati, ki jo moramo ljubiti, ne pa fetiš, ki se ga njegovi častilci bojijo. In kakor ljubimo mater prostovoljno, takó z naravnim nagonom in čustvom kakor z lučjo našega

razuma, m o r a m o ljubiti tudi domovino, oziroma državo.« Nato je dejal kardinal, kako zelo občuduje sodobne francoske državnike, »ki sredi današnjega propadanja morale, zbeganih vesti in negotovosti ter brezpotja mlade generacije, jasno spoznavajo pomen krščanskega nramnega reda kot edinega zdravila sodobne bolezni človeštva. »Kdo drugi nego nauk Jezusa Kristusa in krščanske cerkve more sredi modernega barbarstva zopet naučiti ljudi dobrote, lojalnosti, nesebičnosti in poštenega, nekoristo-

ljubnega dela za narod in državo? Velik francoski filozof je rekel: Krščanstvo je kakor krila orla, s katerimi se dviga narod k luči resnice in kulture in brez katerih bi narod postal krdelo divjakov.« Te besede naj bodo nam vsem opomin, kako je treba pojmovati narod in domovino, da bomo vedno znali prav ločiti pristni, odkritosrčni in kulturne vrednote ustvarjajoči patriotizem od lažnivega in sebične namene zasledujočega, ki narodno občestvo razkrajja in ruši.

(Po »Slovincu« 7. maja.)

Razglednik

Izbor strokovnih delavcev. Nemški državni minister Rust je izdal razpis o novem izbiranju najboljših v šoli. Rekel je: Izobrazba voditeljev, pri katerih se volja in vesela odločnost najvišje ceni, nas ne odvezuje dolžnosti, da bi ne mislili na izbiranje onih, ki imajo za kako stroko posebne sposobnosti. Država potrebuje najbolj cenjene strokovne delavce prav tako, kakor najvišje cenjene znanstvenike.

Nemški zakon o telesni vzgoji. S 1. marcem je v Nemčiji stopil v veljavo zakon o dovoljevanju dopustov nameščencem in delavcem zaradi telesne vzgoje. § 1. določa: »Vsak nameščenec ali delavec v državi mora dobiti od svojega podjetnika (delodajalca) dopust, da se udeleži priznanega tečaja za telesno vzgojo.« Zakon je dobil največ odmeva v delavskih krogih, ker so dobili delavci večjo možnost za daljši dopust in ker jim mora biti za časa odsotnosti zagotovljeno prejšnje službeno mesto. Za primer bolezni in zaradi plače v taki odsotnosti pridejo določbe v izvršilni naredbi. Pričakuje se, da bo vse vzdrževanje med odsotnostjo prevzela država. Novi zakon ima za namen izobrazbo telesno in moralno zdravega rodu, ki bo nositelj narodove bodočnosti.

Več učencev — manj šol. Zvezni urad za statistiko je priobčil v svojih »Nachrichten« obširne podatke o razvoju avstrijskega šolstva v zadnjih

dveh letih. Zelo se pozna naraščanje učencev na ljudskih in visokih šolah, a manj na srednjih. Na Nižjeavstrijskem so opustili 11 šol, na Dunaju 262 razredov, od 2888 na 2626, torej za 10%. Število šoloobveznih otrok se je pa v teh dveh letih pomnožilo. Od l. 1927 do 1934 je prišlo število mladine od 724.365 na 921.412; od teh obiskuje 702.541 osnovne šole, ostali pa druge šole in zavode. Število otrok je bilo prej v razredih vobče majhno, sedaj jih pride na okrog 50 do 60. Število učnega osebja se je znižalo od 27.708 na 26.914. — Število srednjih šol je sedaj v Avstriji naraslo za 2 na 166. Učencev se je pomnožilo za 5½% in je naraslo od 59.364 na 62.294. Največ učencev imajo realne gimnazije, število so pomnožile ženske in je skoraj polovica deklet (48.7%). Posebno pozornost kažejo poročila o učnih uspehih in so ti pri učenkah dokaj boljši, kakor pri učencih. 22.8% vseh učenk je bilo »odličnih«, pri dečkih samo 15%. Zaostalih učenk je 5%, dečkov pa 11.6%. Od 6093 kandidatov je dovršilo zrelostni izpit 17% (1050) odlično, a 19% (1160) je bilo zavrnenih. — Na visokih šolah je odpadlo veliko tujih dijakov, največ iz Nemčije. Na Dunaju je šel obisk nazaj od 11.671 na 10.624. Število žensk tu nekoliko nazaduje. Pri celi sliki števil se pa vidi, da gospodarska kriza še ni dala občinstvu pravega spoznanja za akademske poklice. Velik procent ljudi gre leto za letom na visoke šole, se pripravlja z

velikimi žrtvami na tak poklic, pa se ne vpraša, če bo našlo toliko akademikov primeren obstoj.

F. F. L.

Mladina v Moskvi. V zadnjem času so listi večkrat pisali, kolika nadloga je nastopila v Moskvi, ker se na deset tisoče otrok potepa po mestu, se vozi po mestnih vozilih od mestne četrti do mestne četrti, spi po raznih kotih, pod mostovi itd. V nekaj tednih so prijeli nad tisoč takih potepinov in lahko ugotovili njih starše. V enajst tisoč slučajih so starše otrok strogo posvarili. Upati je, da bodo sovjetske oblasti dovolj kmalu spoznale, kako je z mladino, ako je sama sebi prepuščena in če naj le to velja, kar sama najde.

Dekliška šola v Middelsbroughu v Angliji. Ta šola ima sama trisobna stanovanja s kuhinjo in pritiklinami, kjer se priučijo dekleta resničnemu gospodinjstvu. V njej doživljajo dekleta pravo gospodinjsko življenje. Stane pa krog 20 milijonov dinarjev.

Podaljšanje šolske dolžnosti v Angliji. Iz Londona so nedavno poročali listi, da je šla pod vodstvom nadškofa iz Yorka deputacija k Macdonaldu, da bi ugodil prošnjam za podaljšanje šolske dolžnosti. Macdonald je odgovoril, da je vlada v načelu za tako podaljšanje in je dala naučnemu ministrstvu nalog, da to prouči. Tudi v drugih državah ne utihnejo taki glasovi in se za to potečujejo mnogi starši. V Angliji sprejemajo že s 5. letom starosti mladino v šole in jo drže do 14. leta. Toda po 14. letu gre največ mladih ljudi takoj v poklice in le majhen del gre za eno ali komaj za par let, kakor so pač nadarjeni, pridni in vztrajni, v srednje šole. Maturo pa dela v angleških šolah vsak učenec, kakor hitro se čuti, da je premagal zahtevano snov. Že petnajst-, šestnajst- in sedemnajstletni maturanti hitijo v poklice, kjer se zahteva matura. Priprave ali načrt za podaljšanje šolske dolžnosti je zato nastal, da bi zabranili prevelik dotok delovnih moči v poklice. Računajo, da se bo s tem kriza brezposelnih izdatno omilila, pozneje se pa zopet lahko uvedejo prejšnje olajšave. Vlada ve, da zahteva borba za dobro po-

klicno delo tudi daljšo šolsko vzgojo mladine. Tej resnici se mladina seveda rada odteguje, a v času krize je treba drugačnih ukrepov. V raznih znanstvenih strokah so prišla spoznanja, da je mladina zanje premalo pripravljena. Tudi na visokih šolah se pritožujejo učitelji, kako zelo pomanjkljivo je tako predhodno znanje in kako se manjša življenjska sposobnost mlajših. Štirinajstletni kakor drugi taki mladostniki bi bili v mnogih primerih duševno in socialno boljše zavarovani, ko bi se bili prej več učili. S takimi poudarki dobiva pobuda iz Anglije pomen za vse države.

F. F. L.

VII. mednarodni risarski tečaj Richard Rothe, 15.—30. julija 1935 v Salzburgu, Avstrija. Ta tečaj uvaja v novodobni risarski pouk in upošteva zlasti prosto upodabljanje v različnih tehnikah. Dnevnim teoretičnim uvodnim predavanjem se priključujejo ustrezajoče praktične vaje. Te vaje se pričenjajo s citanjem in proučevanjem otroške risbe, nastale brez tujega vpliva. To dovaja do spoznavanja obeh upodabljaljivih tipov: opazujočih in gradečih (t. zv. nadarjenih in nenadarjenih) ter do spoznanja zakonitega razvoja otroškega upodabljanja in po tem do učne metode. Ta metoda se pojasnjuje v učnih slikah za vse šolske stopnje v vseh tehnikah, ki pridejo za šolo v poštev. Obravnavali bodo: cvetico, drevo, pokrajino, stavbe in predmete (ornamente), živali in človeka v naslednjih tehnikah: v risanju, slikanju, izrezavanju iz črnega in barvastega papirja, oblikovanju iz različnih snovi, papirnem šablonskem tisku, ujedankah na svetli karton (Presspan), linorezu itd. Skupni izleti se bodo uporabljali za opazovanje narave. Obsežna razstava šolskih izdelkov bo nudila nazorne primere za vsa predavanja. Dnevno delo 4—6 ur. Prispevek za tečaj znaša 60 avstrijskih šilingov. Število udeležencev je omejeno. Zadnji prijavni rok 15. junija 1935. S prijavo je vposlati polovico prispevka. Prospekte in pojasnila daje tujsko-prometno društvo (Fremdenverkehrsverein) Salzburg. Prijave in vprašanja je naslavljati na vodjo tečaja: Schulrat Richard Rothe, Wien XVI, Hasnerstrasse 103.

